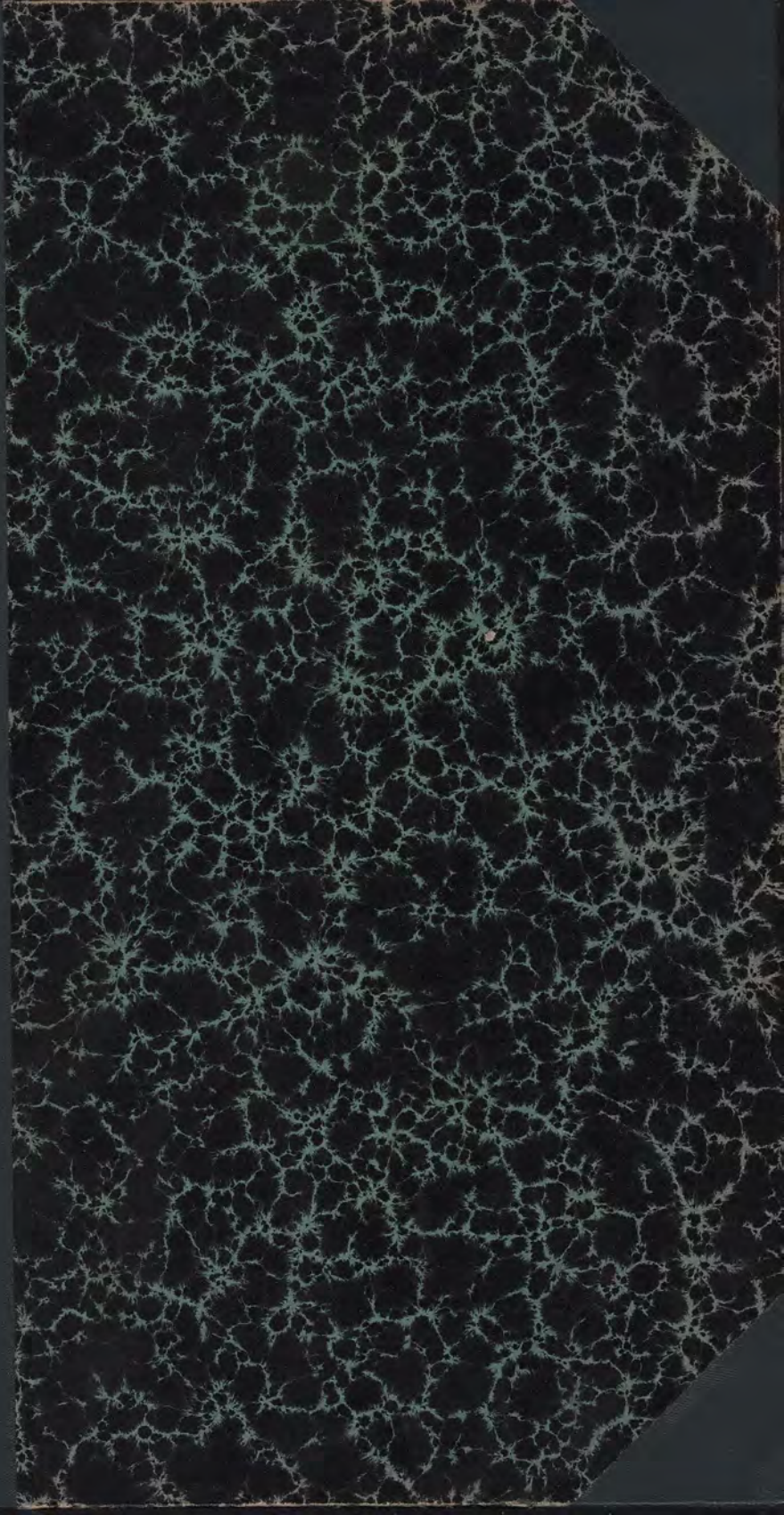

Beretning
Norsk Arbmf.
1923

BERETNING

OM

NORSK ARBEIDSMANDSFORBUNDS
VIRKSOMHET I 1923

VED

JOHS. M. P. ØDEGAARD

OG

J. EIKEFJORD

Hovedstyret.

Ved årets begynnelse bestod hovedstyret av følgende:

Johs. M. P. Ødegaard, A. Ahlstrand, Jac. Eikefjord, Ole M. Stenvik, Hans Røste, Harald Sørli, Ing. Olsen, Elias Gabrielsen, Johs. Seim, Ole P. Bonde, Gustav Sundbye, Nic. Eggen, Konrad Botten, Johan Fagerlien, Kristian Moljord og Hans Moen.

I siste halvdel av året er foregått den forandring at Harald Sørli og Johannes Seim har trått ut som følge av overgang til Norsk Bygningsarbeiderforbund og Ole M. Stenvik og Elias Gabrielsen som følge av overgang til Norsk Nærings- og Nydelse middelarbeiderforbund. Istedetfor de uttråtte er kommet fru Anna Gulbrandsen, Albert Karlsen og Kristian Henriksen

Forretningsutvalget.

Forretningsutvalget bestod ved årets begynnelse av Johs. M. P. Ødegaard, A. Ahlstrand, Jac. Eikefjord, Ole M. Stenvik, Hans Røste, Harald Sørli, Ing. Olsen. Ved omorganiseringen gikk Ole M. Stenvik og Harald Sørli ut, og i stedet kom fru Anna Gulbrandsen og Hans Moen.

Forretningsutvalget har i årets løp avholdt 48 møter og behandlet 239 lønns- og tvistesaker samt 193 saker vedrørende indre organisasjonsspørsmål.

På de 48 møter forretningsutvalget har avholdt har dagsordenen tilsammen omfattet 510 punkter.

Hovedkontoret.

I årets løp er innkommet til forbundets hovedkontor 4 658 almindelige breve, 2 385 bankobreve og anvisninger.

I samme tidsrum er avsendt 8 183 almindelige breve, 617 banko- og verdibrever, 605 telegrammer og 4 659 trykksaker og pakker.

Kvartalsrapporten «Arbeidsmanden» er utkommet med et gjennomsnittlig oplag av 17 000 eksemplarer.

Protokollkomiteén.

Protokollkomiteén har vært samlet til møte i tiden fra 9—11 juli og 13 november til gjennomgåelse av forretningsutvalgets protokoller.

Agitasjonen.

Agitasjonen har i år i likhet med tidligere år vært drevet i den utstrekning som det har vært mulig for forbundet.

Agitasjonen har delvis vært drevet ved forbundets tillitsmenn men for det vesentligste ved bevilgning til de stedlige organisasjoner samt ved at forbundet har utsendt agitatorer.

Medlemsantallet øket jevnt fremover sommeren, men så kom nydannelsen av forbundene i henhold til kongressens beslutning om organisasjonens omlegning. Ved årsskiftet stod bare anleggs- og grubearbeiderne og tekstilarbeiderne igjen i forbundet, og det viser sig at disse grupper hadde øket sitt medlemstall fra forrige år, så det må sies at den iverksatte agitasjon ikke har vært forgjeves.

De interskandinaviske og internasjonale forbindelser.

I 1923 har også bestått det tidligere gjensidighetsforhold mellom de skandinaviske lands arbeidsmandsforbund.

Det har i årets løp vært avholdt et møte i den skandinaviske komité. Møtet holdtes i Kristiania den 17 desember. Tilstede var:

For dansk arbeidsmannsforbund, C. Lyngsie.

For svensk grof- og fabrikkarbeidereförbund, Janne Jönsson og A. Bengtson.

For Norsk arbeidsmandsforbund A Ahlstrand og Johs. M. P. Ødegaard. Tillike var Rich. Hansen tilstede, idet han som Norsk Arbeidsmandsforbunds formann har vært gjensidighetskomitéens sekretær i mange år.

Møtet var foranlediget ved de forandringer, som var inntrådt i Norsk Arbeidsmandsforbunds sammensetning etter organisasjonens omlegning til industriforbund, hvorfor spørsmålet om en fortsettelse av det hittil værende gjensidighetsforhold måtte optas til drøftelse.

Ødegaard gav en redegjørelse for de forandringer, som til dette tidspunkt var inntrådt, og en oversikt over Norsk Arbeidsmandsforbunds fremtidige sammensetning, som i den nærmeste fremtid kunne tenkes bli sådan, at det blev bestående av kun grube- og anleggsarbeidere og således mistet sin karakter av et omfattende forbund av ikke faglærte arbeidere.

Ved å sammenholde forholdene etter denne forandring, vilde man i fremtiden ikke finne motsvarende grupper i de andre to skandinaviske lands arbeidsmannsforbund, idet man i Sverige har tekstilarb.forbund for disse arbeidsgrupper, og i Danmark har man ingen bergverksindustri, og i meget ringe grad anleggsvirksomhet av samme art som her i landet.

Der drøftedes spørsmålet om å utvide det Skandinaviske samarbeide til også å omfatte de nystiftede forbund her i landet, navnlig Norsk nærings- og nydelsesmiddelindustriforbund og Norsk kjemisk industriforbund, som for begges medkommende består for en vesentlig del av medlemmer som er gått over fra Norsk Arbeidsmandsforbund,

og som fremdeles i Sverige og Danmark er tilsluttet de respektive Arbeidsmandsforbund.

For Sveriges vedkommende foreligger også beslutning om, at organisasjonen skal omlegges etter de industrielle linjer, og står man også foran en hel forandring av det svenske grof- og fabrikkarbeidereförbunds sammensetning, så man på det tidspunkt konferansen avholdtes hadde liten oversikt over det fremtidige forhold.

Konferansen vedtok enstemmig sådan uttalelse:

«Møtet er enig i at organisasjonsforholdene i Norge og delvis i Sverige idag er høist forskjellige fra hvad de var ved gjensidighetskomitéens opprettelse, og at spørsmålet om dens fremtidige beståen må bli å opta til behandling i de tre forbund, som overenskomsten omfatter. Inntil videre beslutter møtet å opretholde det stedlige samarbeid. Spørsmålet om det fremtidige samarbeids art eller en eventuell utvidelse til også å gjelde andre forbund, blir å drøfte av gjensidighetskomitéen på et senere møte, før det forelegges de interesserte forbund til behandling».

Som det av foranstående fremgår, består fremdeles det gamle forhold som har bestått siden desember 1906 revidert i 1914 og 1918.

Fra Norsk Arbeidsmandsforbunds side blev fremholdt at man anså det naturligst at samarbeidet blev utvidet til å omfatte også de andre forbund som allerede er opprettet her i landet, og de som muligens måtte komme til å bli opprettet i Sverige som følge av omorganiseringen, når medlemmene i disse forbund bestod av ikke faglærte arbeidere.

Herom vil det, som foran fremgår, senere bli konferert.

Foruten samarbeide mellom de tre skandinaviske arbeidsmandsforbund har der også bestått samarbeide mellom de nordiske land, også Finnlands tekstilarbeiderforbund, hvori også Norsk Arbeidsmandsforbunds tekstilgruppe har deltatt.

Samarbeidet mellom disse forbund opprettedes i 1913, men var uvirksom under hele krisetiden og blev gjenoptatt i 1922. Statuttene bestemmer, at det årlig skal avholdes konferanser, og konferansen for 1923 avholdtes i Kristiania 24 og 25 juli.

Tilstede var:

For *Svensk Tekstilarbeiderforbund*, David Ekman og Johan Erikson, for *Dansk Tekstilarbeiderforbund*, Chr. Nielsen og Karl Larsen, for *Finsk Tekstilarbeiderforbund*, V. Kanto og Aug. Lindell og for *Tekstilarbeidernes gruppe av Norsk Arbeidsmandsforbund*, N. E. Nielsen, Jørgen Knudsen, Ingv. Olsen og Jakob Eikefjord.

Konferansen hadde en ganske omfattende dagsorden. Først blev det avgitt beretning angående lønns- og organisasjonsforholdene i Sverige, Danmark, Finland og Norge.

Finsk Tekstilarbeiderforbund hadde fremsatt forslag til forandring av statuttens § 1, omhandlende representasjonen. Forslaget fra Finlands side var begrunnet i de vanskelige valutaforhold og forslaget gikk ut på, at Finland kunde få to stemmer på de fremtids konferanser selv om de kun møtte med en representant.

Efter endel diskusjon fant de finske representanter å kunne ta forslaget tilbake, så ingen beslutning fattedes.

Det blev enn videre drøftet, om man for fremtiden skulde ansette tolk på grund av sprogvankelighetene, særlig for Finnlands vedkommende og blev der optatt forslag herom, men skulde den endelige avgjørelse treffes på neste konferanse.

Dansk Tekstilarbeiderforbund fremmet forslag om fremtidig økonomisk samarbeide mellom de nordiske lands tekstilarbeidere.

Ingen beslutning fattedes, men skal spørsmålet optas på neste konferanse 1924.

Norsk Arbeidsmandsforbund fremmet forslag om opprettelse av et sekretariat for de nordiske lands tekstilarbeiderorganisasjoner.

Forslaget vandt konferansens bifall. Sekretariatet besluttet at bestå av tre representanter. Til formann valgtes formannen i Dansk Tekstilarbeiderforbund, Chr. Nielsen, og for de to andre medlemmers vedkommende blev Dansk Tekstilarbeiderforbund bemyndiget til å opnevne disse.

Foruten disse spørsmål blev drøftet den fremtidige rapportvirksomhet. Herunder blev fremholdt nødvendigheten av utveksling av statistikk over organisasjonsforholdene, produksjonsforholdene, importen og eksporten.

Det valgte sekretariat fikk i oppdrag å utrede til neste konferanse spørsmålet om ansettelse av tolk under konferansen og likeledes utredning vedkommende det fremtidige økonomiske samarbeide. Disse spørsmål vil få sin avgjørelse på konferansen 1924, som skal avholdes i København.

Foruten det skandinaviske samarbeide har også i året bestått det tidligere internasjonale samarbeide i tilslutning til Den internasjonale grov- og fabrikkarbeiderføderasjon og Den internasjonale levnetsmiddelføderasjon.

For den sistes vedkommende har forbundet vært tilsluttet gjennom nærings- og nydelsesindustrigruppen.

Fabrikkarbeiderinternasjonalen avholdt sin 2 kongress etter krigens avslutning i Wien den 16, 17, og 18 juli 1923.

På kongressen møtte representanter fra følgende land:

Belgien 5 representanter, Holland 2, Tyskland 6, Østerrike 12, Tsjekoslovakiet 4, Danmark 8, Sverige 4 og Norge 3. (Fra Norsk Arbeidsmandsforbund møtte Ødegaard.)

Dessuten møtte den internasjonale sekretær R. Stenhuis.

Det var således fremmøtt representanter fra 8 land med tilsammen 44 representanter samt Internasjonalens sekretær.

Fra det russiske kjemiske forbund forelå anmodning om å få delta i kongressen med to representanter. Dette blev mot 1 stemme (Ødegaards) avslått, men gas anledning til å være tilstede som tilhørere.

På samme måte blev forholdt likeoverfor det tsjekiske kjemiske forbunds representant.

Foruten representanter og foran nevnte tre tilhørere var innbydelse sendt til flere organisasjoner om å la sig representere som gjester.

Disse var: Wiens arbeiderkammer, Det socialdemokratiske parti, Østerrike, De socialdemokratiske riksdagsmenns forening, Østerrike, Wien sosialdemokratiske partistyre, Østerrikes forbund for arbeidere i den kjemiske industri, Det internasjonale fagforbund (Amsterdam-Internasjonalen). Det internasjonale arbeidsråd i Genf og Schweiz tekstilarbeiderforbund.

Kongressen bestod av 44 representanter, 13 innbudte gjester, 3 tilhørere og internasjonale sekretær, tilsammen 61.

Som dagsorden på kongressen var fastsatt:

1. Åpning av formannen.
2. Sekretærens beretning.
3. Beretning over den kjemiske industri, papirindustrien, gummiindustrien og cementindustrien.
4. Innledning av formannen O. Grady om: Arbeidernes medbestemmelsesrett i industrien.
5. Innledning av direktør Hanusch om: Bedriftsrådene i praksis.
6. Innsendte forslag.
7. Innledning av sekretær Stenhuis om: Prinsippene i vår forbundsvirksomhet.
8. Valg av sekretær.
9. Innstilling på medlemmer av eksekutivkomiteen.
10. Eventuelt.
11. Avslutning.

Det spørsmål som vakte den livligste debatt på kongressen var spørsmålet om stillingen til de russiske organisasjoner. Det blev behandlet på møtet tirsdag den 17 juli i forbindelse med prinsippene for det internasjonale forbunds virksomhet. Fra Norsk Arbeidsmandsforbund var det innsendt følgende forslag:

Kongressen bemyndiger eksekutivkomiteen til å tre i forhandling med Sovjet-Ruslands grov- og fabrikkarbeiderorganisasjoner angående organisasjonens tilslutning til Det internasjonale grov- og fabrikkarbeiderforbund.

På eksekutivkomiteens vegne fremla Stenhuis følgende forslag:

Det internasjonale fabrikkarbeiderforbunds kongress er bekjent med de underhandlinger som er ført om enhetsfronten og anmodningen om optagelse fra det russiske forbund av arbeidere og funksjonærer i den kjemiske industri og uttaler som sin opfatning:

1. Hvis den russiske fagbevegelse vil tre i organisasjonsmessig forbindelse med verdens fagbevegelse, må den henvende sig til Det internasjonale fagforbund i Amsterdam.
2. De faglige sekretariater kan ikke opta nogen russiske organisasjoner som medlemmer, så lenge den russiske fagbevegelse ikke har uttalt at de deler det internasjonale fagforbunds opfatning.
3. Det internasjonale fabrikkarbeiderforbund vil bare opta som medlemmer de russiske organisasjoner, som melder sig ut av Den røde faglige internasjonale, og derved har uttalt at de deler Det internasjonale fagforbunds opfatning.

4. Eventuelle forhandlinger om en enhetsfront hører ikke inn under et fagsekretariats område, men under Det internasjonale forbunds område.

Ødegaard fremla i motsetning hertil følgende forslag til resolusjon:

Det internasjonale fabrikkarbeiderforbunds kongress er bekjent med de underhandlinger som er ført om enhetsfronten og anmodningen om optagelse fra det russiske forbund av arbeidere og funksjonærer i den kjemiske industri og uttaler som sin opfatning:

1. Hvis den russiske fagbevegelse vil tre i organisasjonsmessig forbindelse med verdens fagbevegelse, må den henvende sig til Det internasjonale fagforbund i Amsterdam. Kongressen hilser derfor med glede at Den russiske faglige landsorganisasjon allerede den 11 juni 1923 har gjort henvendelse til Det internasjonale fagforbund om å få en overenskomst istann om felles kamp mot verdensreaksjonen og uttaler håpet om Det internasjonale fagforbunds byråmøte den 3 og 4 august må finne midler til å samle verdens arbeidere til felles kamp.
2. Kongressen uttaler sin tilslutning til Det internasjonale transportarbeiderforbunds forslag om å sammenkalle de internasjonale fagforbund til en felleskonferanse til behandling av spørsmålet de russiske organisasjoners optagelse.
3. Kongressen uttaler håpet om at den konferanse, som efter kamerat Breys uttalelser skal holdes i den nærmeste fremtid, mellem Det internasjonale fabrikkarbeiderforbund og Det russiske kjemiske industriarbeiderforbund vil føre til en samling av Øst- og Vest-Europas fabrikkarbeidere.

Ved voteringen vedtokes eksekutivkomiteens forslag til resolusjon mot Ødegaards stemme, og dermed bortfalt votering over Ødegaards forslag.

Av andre saker som her bør berøres, er fastsettelsen av de nye medlemskontingenter. Spørsmålet har vært gjenstann for omhyggelig drøftelse i eksekutivkomiteen, og den fremsatte følgende forslag:

Kontingenten skal være:

For Holland	30	gylden	pr. 1000	medlemmer.
« Belgien	10	«	«	«
« Skandinavia	30	«	«	«
« Østerrike	2	«	«	«
« Tsjekoslovakiet	7.50	«	«	«

Med hensyn til den tyske organisasjons kontingent kunde intet bestemt bringes i forslag på grunn av den tyske marks katastrofale fall. Eksekutivkomiteen foreslog derfor at den skulde få bemyndigelse til ved årsskiftet å fastsette kontingenten for Tysklands vedkommende.

Forslaget vedtokes enstemmig uten diskusjon.

Valgene hadde sådant utfall:

Til sekretær gjenvalgte enstemmig R. Stenhuis. Til medlemmer av eksekutivkomiteen valgtes i overensstemmelse med de forskjellige gruppers innstilling: For Skandinavia: Chr. Sørensen, (Danmark) suppleant Janne Jønsson (Sverige). For Belgien og Holland, Fossin

(Belgien), suppleant der Junge (Holland). For Tyskland: Brey, suppleant Thiemig. For Østerrike og Tsjekoslovakiet: Weisz (Østerrike), suppleant John (Tsjekoslovakiet). En plass blev holdt åpen for England som ikke hadde nogen representant til stede på kongressen.

Med hensyn til det internasjonale samarbeides virkninger for de tilsluttede organisasjoner kan nevnes at eksekutivkomiteen på sitt møte i november 1923 besluttet å utligne en særskilt ekstrakontingent på de tilsluttede organisasjoner til støtte for det tyske grov- og fabrikkarbeiderforbund som på grunn av valutavanskelighetene stod i fare for helt å måtte innstille sin virksomhet. Kontingenten for Norsk Arbeidsmandsforbunds vedkommende utgjorde kr. 4000.00 innbetalt i to terminer.

Likeledes blev det besluttet å anmode de tilsluttede organisasjoner om å yde tyskerne et lån på 25 000.00 hollandske gylden som skulde fordeles efter medlemstallet med 125 floriner pr. 1 000 medlemmer. Ved årets utgang var ikke beløpet for Arbeidsmandsforbundets vedkommende oversendt.

Under den for de tyske arbeidere vanskelige tid har det internasjonale samarbeide vist sig å ha praktisk verdi. Og man må notere som en tilfredshet at de øvrige landets grov- og fabrikkarbeidere har vært i stann til å yde sine tyske kamerater denne hjelp.

Den internasjonale levnettsmiddelarbeiderunion avholdt sin 2 kongress i Brüssel den 30 september og 1 og 2 oktober.

Foruten eksekutivkomiteen var fremmøtt 53 representanter fra 29 forskjellige forbund. Som Arbeidsmandsforbundets representant deltok Rich. Hansen.

Efter den russiske fagorganisasjons gjenreisning har spørsmålet om de respektive russiske fagforbunds optagelse i de internasjonale fagforbund vært et av de fremtredende spørsmål. Også på denne kongress var dette et av de store spørsmål.

Unionens eksekutivkomité hadde imidlertid på et tidligere tidspunkt besluttet å opta det russiske levnettsmiddelarbeiderforbund, men optagelsen var skjedd på betingelse av kongressens godkjennelse.

Spørsmålet vakte stor strid, særlig fordi at det russiske forbund var tilsluttet Den røde fagl. internasjonale. Den sterkeste kritikk kom fra Hollands og Belgiens representanter. Eksekutivkomiteens stannpunkt blev dog godkjent av kongressen, idet de tyske, østerrikske og skandinaviske representanter stod sammen om å opta det russiske forbund på samme vilkår som et hvert annet forbund. Det russiske forbund øket unionens medlemsantall med 20 000 medlemmer.

Foruten det russiske spørsmål var der rest innsigelse mot optagelse av to danske forbund, fordi disse stod utenfor sitt lands landsorganisasjon. Disse to forbund fikk en frist inntil utgangen av 1924 med å ordne sitt forhold.

Også denne kongress beskjeftiget sig med de tyske organisasjoners vanskelige stilling som følge av den synkende valuta. Det besluttet å utligne et internasjonalt lån på de tilsluttede forbund, ifølge disses økonomiske evne.

Norsk Arbeidsmandsforbund blir ikke delaktig heri, da levnetsmiddelarbeiderne har dannet sitt eget forbund.

Til unionsbestyrelse og eksekutivkomité gjenvalgte samtlige. Unionen har sitt sete i Zürich, dens formann er Max Wilhelm og dens sekretær er Jean Schifferstein.

Tarifrevisjonen 1923.

Allerede før utgangen av 1922 forelå opsigelser av de gjeldende overenskomster og voldgiftsdommer som ifølge sine bestemmelser måtte opses innen 31 desbr. 1922 forsåvidt de skulde opphøre innen 1 april 1923.

Opsigelsen var i alle tilfeller fremmet av Arbeidsgiverforeningen.

Det har lenge i forveien pågått en heftig diskusjon om hvorvidt voldgiftsloven også for 1923's tarifrevisjon skulde bringes i anvendelse eller ikke, men denne diskusjon førtes i år vesentlig av de borgerlige partier idet det ikke var nogen tvil om partiernes stilling.

Til tross for at det var arbeidsgiverne som hadde fremmet opsigelsene var det ikke gjort nogen henvendelse fra denne til de interesserte organisasjoner om forhandlinger. Grunnen hertil var den at man følte sig noget usikre med hensyn til utfaldet av stortingets behandling av spørsmålet om voldgiftslovens forlengelse ytterligere et år, men da dette spørsmål var bragt i orden mottok arbeidernes organisasjoner omgående henvendelse om optagelse av forhandlinger.

Det første møte avholdtes den 20 mars hvor der møtte representanter fra begge hovedorganisasjoner. Møtet hadde kun forberedende karakter idet man kun enedes om rekkefølgen av de spesielle forhandlinger.

Forhandlingene skulde fortsette den 21 mars hvori jernindustrien skulde tas under behandling.

I dette møte deltok representanter fra Landsorganisasjonen og samtlige organisasjoner som har medlemmer i denne industri, heller ikke i dette møte fremla Arbeidsgiverforeningen noget forslag. Møtet artet sig som en diskusjon om begivenhetene i sin almindelighet men ingen anledning blev undlatt benyttet for å fremstille industriens stilling mest mulig kritisk. Først i møte 26 mars fremla Arbeidsgiverforeningen sine forslag.

De mest iøinefaldende forandringer som forlangtes var den store nedsettelse av den garanterte minstelønn. Den gikk ut på et avslag av 28 øre pr. time — fra kr. 1.20 til kr. 0.85 pr. time for fagarbeidere, og for hjelpearbeidere forlangtes en lønnsreduksjon av 35 øre pr. time, fra kr. 1.05 til kr. 0.70 pr. time, samt en meget inngripende forandring av ferien.

Arbeidsgiverne kunde ikke for inneværende overenskomstperiode gå med på ferie i annen form enn med en prinsipiell uttalelse om at de anerkjendte dens berettigelse, dog måtte det være de økonomiske forhold som hver enkelt bedrift befant sig i som var bestemmende om hvorvidt ferie skulde ytes eller ikke.

Man var straks på det rene med at arbeidsgivernes forslag var uakseptabelt og arbeiderne var heller ikke tilfreds med de vilkår som var gjeldende nu.

Man enedes innenfor de interesserte forbund om å fremsette forslag om lønnsforhøielse. Lønnskravet gikk ut på en forhøielse av såvel fag- som hjelpearbeidernes lønninger med kr. 0.15 pr. time.

Dette forslag blev fremlagt i møte den 27 mars.

Foruten lønnsforhøielse krevedes også forbedring av de gjeldende feriebestemmelser. Feriedagenes antall krevedes forhøiet fra 8 til 12 arbeidsdager.

Efterat arbeidernes forslag var fremlagt blev der ganske snart klarhet over at det ikke var nogen utsikt til løsning gjennom organisasjonsmessige forhandlinger. Arbeidsgivernes representanter foreslo derfor at begge parter rettet en henvendelse til Riksmeglingsmannen om å opta frivillig megling under tvungen meglings form. Dette forslag akseptertes av arbeidernes representanter og allerede samme dag (28 mars) avholdtes første møte hos Riksmeglingsmannen.

Meglingen pågikk med få avbrytelser til den 28 april da Riksmeglingsmannens forslag forelå.

Vi skal i den spesifiserte oversikt redegjøre nærmere herfor men vil i de her innledende bemerkninger anføre at ferispørsmålet var ytterst vanskelig å løse og der forelå heller ikke noget forslag herom samtidig med forslaget til den almindelige overenskomst idet man under de samtidig for bygningsindustrien førte forhandlinger har fått erfaring for at ferispørsmålet ikke lett lot sig løse for de enkelte industrier og bedrifter hver for sig men måtte ses i sammenheng. For om mulig å frembringe et forslag til nye feriebestemmelser blev særskilte forhandlinger herom optatt under Riksmeglingsmannens ledelse, og et eventuelt resultat skulde fremlegges samtidig med Riksmeglingsmannens forslag i bygningsindustrien.

Foruten i jernindustrien og bygningsindustrien var også overenskomsten i samtlige andre industrier tilsluttet Arbeidsmandsforbundet opsagt og utløpet og pågikk forhandling og megling samtidig for disse.

Det vil i efterfølgende oversikt bli redegjort for hver enkelt industri.

Oversikt over de enkelte industriers lønnsrevisjon.

Anleggsvirksomheten.

Akershus Fylkes Elektricitetsverk.

I skrivelse av 15 februar opsa Elektricitetsverket overenskomsten angående lønns- og arbeidsvilkårene til utløp 31 mars 1923.

Minstelønnen for arbeidere over 19 år var kr. 1.50 pr. time og ferien fastsatt til 12 arbeidsdager efter 12 ukers tjeneste.

Forhandlingen om ny overenskomst blev ikke optatt før juli måned idet der fra Elektricitetsverkets side blev anmodet om utset-

telse til denne tid idet der ikke skulde skje nogen forandring i de gjeldende bestemmelser før etter at saken hadde vært gjenstand for forhandling.

Et par forhandlingsmøter blev avholdt i august, og den 28 s. m. oversendtes til Elektricitetsverket og arbeiderne det av forhandlerne omforenede forslag som bl. a. gikk ut på følgende:

Lønnsatsen kr. 1.50 pr. time bibeholdes uforandret.

Feriebestemmelsen endres i overensstemmelse med bestemmelsene i bygningsindustrien dog således at feriegodtgjørelsen beregnes med 5 pct. av vedkommende arbeiders til enhver tid gjeldende timelønn.

Hvad lønnsatsene angår skulde ikke de fastsatte satser gjelde arbeiderne ved pukverket og sjauerarbeide ved Rånåsfossen.

Ennvidere forpliktet verket sig til kun å beskjeftige organiserte arbeidere i tilslutning til N. A. F. undtagen for pukverkets vedkommende og sjauerarbeiderne.

Elektricitetsverket godkjendte forslaget mens arbeiderne forkastet dette idet de ikke var tilfreds med bestemmelsen om lønn for ekstraarbeide. De krevet at man for sådant arbeide skulde garantere en bestemt procent mere i fortjeneste enn hvad det var fastsatt som minstelønn samt at erholde betaling for gangtid for de arbeidere som var beskjeftiget ved Sundfossen men hadde sin bopæl i Rånåfoss.

Ved ytterligere behandling viste det sig udelukket å komme til noget annet resultat enn det foreliggende forslag og foreningen besluttet derfor å akseptere dette. Bedriften beskjeftiget på dette tidspunkt ca. 55 arbeidere hvorav 50 organiserte.

Trondhjems Elektricitetsverk (Selbusjøens regulering).

Ved dette anlegg har arbeidet pågått i lengere tid uten at det har vært overenskomstmessig ordnede lønns- og arbeidsvilkår. Da det ikke ved forhandling mellom partene har lyktes at komme til noget resultat, blev det fattet beslutning om å gå til opsigelse av plassene til tross for at det var hevdet at arbeidet utførtes som nødsarbeide.

Opsigelsen blev oversendt Riksmeglingsmannen 8 august 1923 og arbeidsstansen skulde inntre 21 s. m.

Lønnsvilkårene var:

Timelønn kr. 1.25 for enslige personer, kr. 1.50 for gifte med barn. Gifte arbeidere uten barn som for enslige.

Forskudd i akkord kr. 1.15 pr. time. Akkordfortjenesten var ca. kr. 16.00 pr. skift. Arbeidet dreves med dobbelt skift. Ingen procenter for nattarbeide.

Arbeiderne krevet:

Timeløn kr. 2.00 med tillegg kr. 0.30 pr. time i tillegg for håndverkere.

Barakkeleien nedsatt fra kr. 0.40 til kr. 0.20 pr. døgn.

25 pct. tillegg for nattskift.

Lønn under sykdom i et tidsrum av 3 mdr.

Ferien settes til 12 arbeidsdage etter 12 ukers tjeneste. Full lønn på helligdage som faller i uken samt 1. mai når den faller på en hverdag.

Meglingsmøte avholdtes den 23. og 26. august.

I siste møte fremla meglingsmannen forslag om: Timelønn kr. 1.50 for samtlige, ugifte som gifte og håndverkere gis et tillegg av kr. 0.20 pr. time samt kr. 0.04 pr. time i verktøigodtgjørelse.

Forskudd i akkord kr. 1.30 pr. time. For helligdage som faller i uken og for 1. mai når den faller på en hverdag erholdes daglønn.

Lønn under sykdom inntil 3 mdr.

Husleien beholdes uforandret, kr. 0.40 pr. døgn.

Meglingsmannens forslag blev av begge parter vedtatt med noen få endringer således at hvad angår beregningen med overtidarbeide skal betalingen skje etter den fastsatte timelønn, og for å erholde lønn under sykdom må vedkommende ha vært i anleggets tjeneste i minst 6 mdr. og hvad ferien angår blev der fastsatt 12 dage.

Ved bedriften var beskjeftiget 90 arbeidere hvorav 70 organiserte.

Statens anlegg.

Ved statens anleggsvirksomhet var der i år ingen revisjon av reglementet. De lønnsatser, familietillegg og andre bestemmelser som man blev enige om ved revisjonen i 1922 har vært og er fremdeles gjeldende, men selv om der ikke har vært reglementsrevisjon har der vært en hel del kamaliteter.

De forskjellige tvister som opstår ved statens anlegg av forskjellig art tar det i almindelighet lang tid for å få ordnet.

Grunnen hertil er den byråkratiske ordning med en masse etater som er gjeldende ved staten.

Organisasjonen har da kun ett middel å gripe til, nemlig arbeidsstans eller sabotage. Men når tvisten kun gjelder 1 à 2 arbeidere eller et enkelt akkordlag er det vanskelig å få massen med sig på noen omfattende aksjon.

Selvsagt er det enkelte tvister som er av så stor prinsipiell betydning at det i almindelighet ikke er tvil om en aksjons nødvendighet og da er der heller ikke uenighet om hvilke midler der skal anvendes.

Nore kraftanlegg.

Siden 1921 har organisasjonsforholdene ved Nore Kraftanlegg vært mindre tilfredsstillende. Grunnen hertil er opsumert i de 2 siste årsberetninger.

Anleggsledelsen som vistnok hadde kjennskap til dette hadde en lang tid optrått som om der ingen fagorganisasjon eksisterte. Men når det kom til stykket viste det sig at de hadde regnet feil. Der hadde fra en del interesserte fagforeningsmedlemmer i lengere tid og med forbundets bistand pågått et intenst agitasjonsarbeide som

resulterte i at når anleggssledelsen kom med sitt brutale ultimatum var organisasjonen istand til å gi svar på tiltale.

Ultimatomet var sålydende:

«Det bekreftes herved at de nu pågående tunellakkorder er fastsatt til kr. 465.00 pr. l. m. med betaling for ekstraarbeide efter kr 1.35 pr. time. Det øvrige samme betingelser som før.

I anledning av Deres vegring mot å ta mot akkordseddel gjøres oppmerksom på at reduksjonen som allerede er gjennomført for nedre avdeling er diktert av den nedsatte forskuddslønn og den almindelige lønsreduksjon ved alle statens anlegg.

For akkordsatsenes vedkommende var det forutsetningen ved meglingen at disse skulde nedsettes efter hvert, hvorfor disse først nu bringes i overensstemmelse med forskuddslønnen.

Anlegget fraskriver sig enhver forpliktelse utover den fastsatte akkordpris, med den begrensning som den reglementerte minstelønn fastsetter. Akkordarbeiderne vil ikke bli utlønnet med timelønns (daglønn)betaling. Såfremt laget fortsetter arbeidet ansees laget bundet til den fastsatte pris.

Nore Kraftanlegg 7 februar 1923.

K. Baalsrud.»

Den tidligere akkordpris var kr. 485.00 pr. l. m. og timelønnen kr. 1.50.

Arbeiderne fortsatte i arbeidet men med et redusert arbeidstempo som ledet til arbeidsstans. Forbundet søkte forhandling med Vassdragsvesenet men de første behandlinger blev resultatløse.

Imidlertid reiste sekretær Eikefjord til Nore og efter først å ha hatt møte med de streikende søkte man nye forhandlinger mod anleggsbestyreren og man blev enige om følgende som med stort flertall blev vedtatt.

Nore Kraftanlegg 22 mars 1923.

«Norsk Arbeidsmandsforbund.

Under henvisning til vor konferanse idag i nærvær av representanter for tunellarbeiderne tillater jeg mig å bekrefte nedenanførte forutsetninger fra anleggets side for gjenoptagelse av tunelldriften.

1. For 37.4 m² hovedtunell fastsettes akkordprisen til kr. 4.70 pr. l. m. Ammunisjonstrekken beregnes med kr. 4.00 pr. kg. dynamitt for et normalforbruk av inntil 40 kg. pr. l. m. I de tilfeller dynamittforbruket utgjør mer enn 40 kg. trekkes dette efter en pris av kr. 2.00 pr. kg.

Timebetalingen for ekstraarbeide betales som hittil med kr. 1.50 pr. arbeidet time.

2. Samtlige tunellarbeidere gjeninntas i den utstrekning de melder sig på arbeidsplassen innen onsdag 4 april. Arbeidernes rettigheter i henhold til arbeidsreglementet opretholdes idet tjenestetiden ikke skal ansees for avbrutt men kun innskrenket med arbeidstansens varighet.

På foranledning bemerkes at optjent fribillett til de arbeidere som nu opholder sig utenfor anlegget vil bli etterbetalt mot legiti-

mert bevidnelse fra vedkommende stasjonsmester om at billett er kjøpt fra vedkommende opholdssted til Nesbyen eller Kongsberg st.

Endvidere bemerkes at ovennevnte akkordforutsetninger skal være gjeldende inntil sommerferien.

Ærbødigst
Baalsrud.»

Denne forandring i ammunisjonsprisen var av arbeiderne beregnet å skulle utgjøre kr. 6.00 pr. l. m. Reduksjon av akkordprisen blev således kr. 9.00 pr. l. m. istedetfor kr. 20.00 og timelønnen blev den samme som før konflikten.

Det var imidlertid ikke det vesentligste. Men man opnådde å sette en stopper for anleggsbestyrerens diktatoriske optreden og heri ligger den vesentligste seier for arbeiderne.

Konflikten pågikk i 5¹/₂ uke.

Nødsarbeidet.

En av de saker som har vært vanskeligst å få nogen ordening paa — ja som man si at forbundet har stått magtesløs overfor er nødsarbeidets avskaffelse.

Der er fra forbundet gjort en rekke henvendelser til såvel arbeidsledelsen som de bevilgende myndigheter men uten at det har lyktes å vinne gehør for arbeidernes krav.

De bevilgende myndigheter hevdet at samfundet hadde så store utgifter til avhjelp av arbeidsledigheten at det var umulig å høine lønningene eller betale det samme som for ordinært arbeide, og dette blev så Stortingets standpunkt.

Når man så kom til den høiere arbeidsledelse blev man møtt med at de var hindret av Stortingets avgjørelser. Imidlertid er det utvilsomt at de stadige henvendelser fra forbundet hadde — om ikke øieblikkelig direkte virkning så dog indirekte.

Spørsmålet om å erklære arbeidsstans ved nødsarbeidet var også oppe men fik liten eller ingen tilslutning.

Det blev fra industrikomiteén med støtte fra forretningsutvalget hevdet at man ved nødsarbeide skulde senke arbeidstempoet, men heller ikke dette fikk nogen nevneverdig tilslutning; dog gjordes det enkelte steder forsøk hermed.

Forbundet har som nevnt ikke maktet å få nødsarbeidsbestemmelserne forandret i overensstemmelse med reglementet for arbeidsordningen ved statens ordinære anlegg. Vanskelighetene har vært for store. Det kan således bare nevnes, at på tross av nødsarbeidet var det tusener arbeidsledige, og kommisjon på kommisjon, hvor arbeiderpartiene fra de forskjellige landsdeler var representert, hadde foretrede for statsmaktene med anmodning om å igangsette nødsarbeide. En arbeidsminister sa således en gang til oss: «Det er bare dere i Arbeidsmandsforbundet som er misfornøiet med nødsarbeidsbestemmelserne. Arbeidernes tillitsmenn fra distriktene er her rett som det er og anmoder departementet om å igangsette mere nødsarbeide.»

Under disse omstendigheter blev man stanset på alle fronter.

Nødsarbeidet har ødelagt meget for de profesjonelle anleggsarbeidere. Det kan selvsagt sies, at de lave lønninger som nødsarbeiderne er blitt tildelt, har virket utover anleggsarbeidernes krets, men det er klart at det i første rekke har gått utover dem — ikke bare med hensyn til lønn, men også når det var spørsmål om arbeide. Det har nemlig artet sig derhen, at når et anlegg var ferdig og man håpet på transport til et annet, var dette optatt av nødsarbeidere.

Selvsagt var det nødvendig, at de som var arbeidsledige, blev anvist arbeide et eller annet sted, men det største antall av nødsarbeiderne har nemlig ikke gjort anleggsarbeide til sin levevei, og som følge herav blir de virkelige anleggsarbeidere værre stillet, når de blir uten beskjeftigelse.

Brekke Kraftanlegg.

Dette anlegg er nu på det nærmeste ferdigbygget. Ved forhandling med byggelederen blev man enig om å prolongere den tidligere overenskomst.

A/S Saudefaldene.

Ved Saudefallene har det i inneværende år kun vært drevet endel etterarbeide samt reparasjon av kraftlinjene.

Timelønnen var ved dette anlegg tidligere kr. 2.20—2.40—2.50 pr. time.

Selskapet opsa overenskomsten, og ved stedlig forhandling mellem selskapet og foreningen blev timelønnen redusert med 50 øre pr. time.

Raanaasfossen.

Ved selve kraftanlegget er arbeidet ferdig for ett år siden; imidlertid har det i de to siste vintre pågått arbeide med senkning av elveleiet ved Sundfossen. Ved revisjonen prolongertes overenskomsten med tillegg om at arbeidere som bodde i Raanaasfoss, hadde rett til fribillett mellem Raanaasfoss og Blaker stasjon.

A/S Tyinfaldene.

Voldgiftsdommen av 4 august 1922 blev i forhandlingene prolongert. Selskapet regner dette arbeide for å være et almindelig nødsarbeide.

Det forholder sig nemlig således at i konsesjonsbetingelsene er det inntatt bestemmelse om at arbeidet skal holdes i gang. Selskapet har gjentagne ganger søkt departementet om utsettelse med arbeidets fullførelse, og det hadde for en del år tilbake en kortere utsettelse, men siden har departementet nektet selskapet den omsøkte utsettelse med arbeidet. Under konferansen forrige år viste det sig, at selskapet ikke hadde nogensomhelst interesse for å få arbeidet i gang, for så lenge arbeiderne streiker virker ikke konsesjonsbetingelsene.

Mørkfoss-Solbergfossanlegget.

Ved revisjon av reglementet forrige år fastsattes minstelønn i akkord til kr. 1.40 pr. time, samtidig som det opnåddes enighet om at minstelønnen i dagarbeide skulde være 1.60 pr. time. Etter nogen måneders forløp fant selskapet ut, at det kunde redusere timelønnen til kr. 1.40 pr. time. Dette protesterte organisasjonen mot, og da man ikke opnådde enighet ved forhandling, kom det til arbeidsstans. Etter at denne hadde pågått et par uker, innrømmedes arbeidernes krav, og arbeidet blev gjenoptatt.

Trondhjems Elektrisitetsverk.

(Selbusjøens regulering).

Dette anlegg drives av Trondhjems kommune og er såvel reguleringsarbeide som utbygning av kraftanlegg.

Ved forhandling og megling opnåddes en timelønn av kr. 1.50—1.70 pr. time.

A/S Bærumsbanen.

Dette anlegg utførtes av Kristiania elektriske Sporvei. Bærums kommune bevilget visstnok midlene til bygning av banen, men arbeidet ledes av Kristiania elektriske Sporveis ingeniører.

I almindelighet praktisertes overenskomsten for bygningindustrien, dog uten at det var noget avtalt herom. Vi søkte forhandling med selskapet, og de var villige til å gå med herpå. Under meglingen nektet selskapet å gå med på opprettelse av nogen overenskomst. Imidlertid grep Bærums formannskap inn, og under en konferanse mellem forbundet og formannskapet blev det fastslått, at overenskomsten for bygningsindustrien skulde gjøres gjeldende. Minstelønnen blev således fastsatt til kr. 1.43—1.53 pr. time samt 12 dagers ferie.

A/S Akersbanene.

Akersbanene bygges hovedsaklig for midler, som bevilges av Akers kommune. Forrige år praktisertes delvis overenskomst, men arbeiderne fant det forhold så løst, at de krevet opprettet overenskomst for anlegget.

Ved forhandling og megling med selskapet opnåddes det enighet om minstelønn i akkord kr. 1.30 og minstelønn for dagarbeide kr. 1.60 pr. time. Feriegodtgjørelsen fastsattes til 5 pct. av den til enhver tid gjeldende timelønn. Istedentfor overenskomst opprettedes det reglement i likhet med hvad der er gjeldende ved statens anlegg.

Hamar kommune.

(Vannverket).

Efter langvarig stedlig forhandling blev det optatt megling angående lønns- og arbeidsbetingelsene ved Hamar kommunes vannverksanlegg. Herunder opnåddes enighet om minstelønn kr. 1.43—

1.53 samt ferien 6 dager. Forøvrig de samme betingelser som er gjeldende for bygningsindustrien.

Statens veianlegg.

Organisasjonen ved veianleggene har alltid vært i en elendig forfatning. Det var imidlertid en liten opsving i 1919 og 1920 og der blev den gang forsøkt ved aksjoner på forskjellige steder å forbedre veiarbeidernes lønns- og arbeidsforhold men det viste sig desværre ugjørlig.

De konflikter som blev iverksatt på de forskjellige steder førte ikke frem. Alle må betraktes som nederlag på tross av at forbundet holdt konflikten gående i månedsvis. Der kan spørres om grunnene hertil, og svaret må da bli at veiarbeiderne ikke har sørget for å få sin organisasjon i orden. Arbeidsledelsen kjente sikkert til de elendige organisasjonsforhold og så at aksjonene forekom spredt og tok heller kampen op med organisasjonen på de enkelte steder enn de innlot sig i forhandling selv om konflikten blev langvarig.

Erfaringen viser os således:

Det er ugjørlig å få nogen forandring av lønns- og arbeidsbestemmelsene ved statens veianlegg førenn veiarbeiderne har fått øinene op for nødvendigheten av å bygge sig en sterk organisasjon.

Først da kan det være håp om å stille krav og få disse gjennomført.

Bergverksindustrien.

Voldgiftsdommen av 12 juni 1922 blev efter uravstemning blandt grubearbeiderne opsagt av forbundet den 31 mars 1923.

Foruten vårt forbund hadde Norsk jern- og metallarbeiderforbund, Norsk trøarbeiderforbund, Norsk elektrikerforbund og Norsk malerforbund medlemmer ved bergverkene, og således var også disse interessert i revisjonen av overenskomsten for bergverksindustrien.

Den 12 april blev det innkalt til forhandling mellom Arbeidsgiverforeningen og de interesserte forbund. Imidlertid viste det sig, at arbeidsgiverne inntok sitt tidligere standpunkt, nemlig at de ikke vilde gå med på opprettelse av nogen overenskomst. Arbeidernes representanter fastholdt kravet om at det blev opprettet overenskomst, og efter to dager blev forhandlingene avsluttet uten resultat.

På samme tid pågikk det nu forhandlinger for jern- og bygningsindustrien, og man var i villrede om hvorledes disse forhandlinger vilde løpe av.

Den 17. april avholdtes derfor en konferanse i sekretariatet, hvor det besluttedes at man ikke skulde gå til å varsle arbeidsstans, før det forelå et resultat fra meglingen angående ovennevnte industrier. Meglingene drog i langdrag, og først den 29 mai kunde man varsle arbeidsstans for bergverksindustriens vedkommende.

Riksmeglingsmannen nedla forbud mot arbeidsstans og innkalte til megling 8. juni. Det viste sig svært vanskelig å komme til noget resultat. Arbeidsgiverne fastholdt at de ikke vilde gå med på opret-

telse av nogen overenskomst, og meglingsmøtene utsattes et par ganger, fordi man kom i berøring med de lockouter, som Arbeidsgiverforeningen erklærte i anledning konflikten i papirindustrien og den grafiske industri. På grunn av de vanskelige forhold fant man nemlig ikke å kunne kreve meglingen avsluttet, idet arbeidernes representanter var av den opfatning, at Arbeidsgiverforeningen ikke hadde noget imot en arbeidsstans i bergverksindustrien.

Først den 19 juli var man kommet så langt med meglingen, at Riksmeglingsmannen fremsatte et forslag om prolongasjon. Dette forslag omsendtes til arbeiderne til behandling og avstemning, og resultatet blev følgende:

	For	Imot
Sulitjelma	267	15
Foldals verk	24	3
Bjørkaasens gruber	50	
Stordø gruber	30	
Sydvaranger	63	32
Meløyvær	35	
Løkkens verk	41	
Malmö gruber	48	
	558	50

I møte hos Riksmeglingsmannen den 4 august meddelte således arbeiderne at forslaget var vedtatt, mens arbeidsgiverne meddelte, at de hadde forkastet forslaget.

I henhold hertil meddelte arbeidernes representanter at arbeidsstans vilde inntre 8 august.

Riksmeglingsmannen var på det tidspunkt bortreist, hvorfor den fungerende socialminister, statsråd Wefring, anmodet partene om å utsette arbeidsstansen inntil Riksmeglingsmannen kom tilbake, således at han kunde få anledning til å konferere med partene. Arbeidsstansen blev således utsatt noen dager, og lørdag den 11 august fremla Riksmeglingsmannen nytt forslag, som gikk ut på prolongasjon av voldgiftsdommen av 6 juni 1922, med undtagelse av bestemmelsene om ferie, idet tjenestetiden forandredes fra 12 uker til 6 måneder. Dette forslag blev telegrafisk omsendt til foreningene til avstemning, og resultatet blev følgende:

	For	Imot
Ved A/S Sydvaranger	361	34
» A/S Bjørkaasens gruber	5	28
» A/S Orkla gruber	54	21
» Meløyvær gruber	35	
» Malmö (Fosdalens bergverk)	0	48
» Foldals verk	6	13
» A/S Sydvaranger (Bjørnevand)	49	19
» Foldals verk (Alvdal)	0	12
» A/S Sulitjelma gruber	210	97
» A/S Stordø gruber	0	13
	720	285

Forslaget blev altså vedtatt.

Under de siste meglingsmøter fremkom ikke meglingsmannen med nogen anmodning om at arbeidsstansen skulde utsettes inntil det forelå svar fra partene, som skulde avgis hos Riksmeglingsmannen 16. august. Organisasjonen kunde således ikke foreta noget for at det ikke skulde bli arbeidsstans, hvorfor sådan inntrådte på enkelte steder, f. eks. Løkken og Sydvaranger, til den fastsatte tid.

Under de siste meglinger blev det ved enkelte gruber, f. eks. Sulitjelma og Meløyvær, optatt stedlige forhandlinger, og arbeidernes stedlige tillitsmenn gav bedriftene tilsagn om, at de kunde gå med på at tjenestetiden for opnåelse av ferie kunde forlenges fra 12 uker til 6 måneder. Arbeidsgiverne på disse steder underrettet straks sin organisasjon herom, og som følge herav blev Arbeidsgiverforeningen mere aggressiv, således at det var en umulighet å opnå enighet om en annen tjenestetid for opnåelse av ferie.

Vi har funnet å burde sette fingeren på dette, idet en slik manøvre — uten i forståelse med hovedorganisasjonen — må undgås for fremtiden.

For å bringe klarhet i disse forhold besluttet industrikomiteen, med godkjennelse av forretningsutvalget, at det skulde innkalles en representant fra organisasjonene ved hver bedrift i grubeindustrien til en konferanse i Trondhjem den 28. desember for bl. a. å drøfte sistnevnte spørsmål samt hvorledes man skulde forholde sig under tariffrevisjonene neste år. I denne konferanse deltok: Ødegaard, Eikefjord, Ole A. Berg, Halvard Olsen i Norsk jern- og metallarbeiderforbund, fra Lillebø gruber J. A. Evanger, Aalens gruber Lars K. Lillevold, Løkkens gruber J. Røtereng, Malmö gruber Erik Larsen, Sulitjelma gruber Josef Jensen, Lautits Larsen og Olaf Nikolaysen, Meløyvær gruber Amandus Rinnan, Bjørkaasens gruber Marius Limstrand, fra Syd-Varanger F. J. Eriksen og Konrad Karlsen.

Konferansen varte i 2 dager, og det var enighet om at det for eftertiden ikke måtte optas stedlige forhandlinger uten hovedorganisasjonens samtykke, mens det pågikk forhandling eller megling mellom hovedorganisasjonene.

Industrikomiteen.

Industrikomiteen har bestått av: Ole A. Berg (formann), Albert Karlsen, Sørlandsbanen, Konrad Botten, Nordlandsbanen, John L. Moen, Røros, og Henrik Garten, Løkkens Verk.

Industrikomiteen har avholdt 2 møter samtidig som det har vært avholdt et møte med representantene for grubearbeiderne.

I komiteens møter har i almindelighet deltatt forbundets formann og næstformann.

Bygningsindustrien.

De fleste overenskomster omfattende denne industri går inn under fellesoverenskomsten som til 31. mars i år var voldgiftsdommen av 18. mai 1922.

De store hovedforhandlinger blev optatt den 20. mars og fortsatte 21. s. m. i hvilket møte arbeidsgiverne fremsatte sitt forslag til ny overenskomst.

Forslaget gikk ut på en lønnsreduksjon av 18 øre pr. time for faglærte og 23 øre pr. time for ikke faglærte arbeidere, og en reduksjon i minstelønnen av henholdsvis 53 og 43 øre pr. time for de grupper hvor minstelønn er gjeldende.

Minstelønnen for fagarbeidere skulde settes til kr. 1.00 pr. time. Normallønnen for fagarbeidere til kr. 1.35 og for hjelpearbeidere til kr. 1.20 pr. time. Likeledes skulde ferien reduseres.

Arbeidernes representanter fremla sitt forslag i møte den 26. mars som gikk ut på en minstelønn for fagarbeidere av kr. 1.85 pr. time og for hjelpearbeidere kr. 1.75 pr. time. Alle arbeidere skulde erholde et lønnstillegg å 30 øre pr. time og ophevelse av bestemmelsen om lavere forskuddslønn i akkord for sten-, jord- og cementarbeiderne.

Forhandlingene mellom partene blev resultatløse og saken blev henvist til frivillig megling under tvungen meglingsform. Første møte avholdtes hos Riksmeglingsmannen den 28. mars og pågikk til 9. mai da meglingsmannen fremsatte sitt forslag som gikk ut på:

Lønnssetningene etter oktoberreguleringens gjennomførelse blev uforandret gjeldende til 31. mars 1924, dog således at de tidligere gjeldende høiere lønnssetninger for vestlandsbyene, Drammen og Hønefoss bortfalder. Lønnen skulde således være ens over hele landet.

Lønnen blev således kr. 1.53 for fagarbeidere og kr. 1.43 pr. time for hjelpearbeidere.

Ferien for 1923 ordnes på den måte at alle arbeidere som var ansatt i nogen bedrift når forslaget blev fremlagt skulde ha 12 dages ferie etter en godtgjørelse som motsvarte arbeidernes dag-, time- eller ukelønn.

Ferieordningen for 1924 går ut på at enhver arbeider skal ha ferie og 4-ukeransettelsen hos en arbeidsgiver skal han godskrives feriegodtgjørelsen fra tiltredelsesdagen og godtgjørelsens størrelse skal være 3.2 pct. av timelønnen.

Ferien skal gis som sommerferie i tidsrummet 15. mai—15. september. Godskrivningen av feriegodtgjørelsen regnes fra 1. juni 1923.

Grunnlaget for den ansatte 3.2 pct. er 2 000 arbeidstimer årlig og dette vil tilsvare lønn i 8 arbeidsdager.

Resultatet av arbeidernes behandling av Riksmeglingsmannens forslag blev at det godkjendtes med betydelig flertall når stemmegivningen fra de forskjellige forbund blev sammenlagt.

For Arbeidsmandsforbundets vedkommende omfattes overenskomsten av 3 092 hvorav 1 585 organiserte.

Aadalens trestliperi (nybygningsarbeide).

Den 16. mai henvendte de ved bedriften beskjeftigede sten-, jord- og cementarbeidere sig til bedriftens leder med krav om å få de samme lønns- og arbeidsvilkår som var gjeldende i bygningsindustrien. Herpå fikk de foruten avslående svar også avskjed med det samme da bedriften ikke vilde betale høiere lønn enn hvad der var fastsatt for sjauerarbeide i papirindustrien.

På grunn av konflikten i papirindustrien blev konflikten av ganske lang varighet idet den avsluttedes først den 28 juli. Konflikten omfattet 9 arbeidere hvorav 7 organiserte.

Bakkehaugens Cementvarefabrikk.

Bedriften er en underavdeling for Norsk Bygningsindustri.

Ved denne bedrift har alltid vært praktisert de samme bestemmelser som har vært gjeldende i bygningsindustrien uten at nogen overenskomst herom har vært truffet. Bedriften har også for inneværende periode gitt skriftlig tilsagn om at så vil skje, efterat de nye overenskomster er avsluttet.

Arbeiderne fant imidlertid ikke dette forhold helt betryggende og reiste krav om at overenskomsten i bygningsindustrien skulde gjøres absolutt gjeldende, spesielt av hensyn til bestemmelsene om gangtiden og tillegg herfor utenfor bygrensen.

Det har vært ført en del korrespondanse og forhandlinger om spørsmålet, uten at nogen annen ordning enn den tidligere praktiserte er opnådd.

Bedriften beskjeftiger 25 arbeidere, samtlige organiserte.

Kristiania kommune. Bygningsarbeidet.

I 1922 blev der enighet om at voldgiftsdommen av 18 mai 1923 vedkommende lønns- og arbeidsvilkårene skulde gjøres gjeldende også for Kristiania kommunes byggevirkosomhet med endel endringer og tilføyelser hvori bl. a. 1 mai fridag med lønn forsåvidt den falder på en hverdag.

Frie vareklær forsåvidt gravning foregår i bløt grunn, forøvrig som i voldgiftsdommen.

Kommunen forsømte adgangen til å opsi overenskomsten idet de kommunale myndigheter gikk ut fra at denne overenskomst utløp uten spesiell opsigelse samtidig med voldgiftsdommen av 18 mai 1922.

Ved endel forhandlinger mellom partene blev det klargjort at overenskomsten i henhold til lov om arbeidstvister fremdeles var gjeldende 1 år. Av den grunn er der ikke i nærværende overenskomst foregått nogen forandring for inneværende periode.

Der beskjeftiges ca. 300 arbeidere hvorav 250 organiserte.

Lillehammer Cementvarefabrikk.

Ved denne bedrift har der ikke vært nogen overenskomst det siste år.

Av den grunn har såvel timelønn som akkordpriser gått nedover til et lavmål.

Ved årets utgang var ikke konflikten ordnet.

Beretning angående Tekstilindustrien for 1923.

Landsoverenskomsten.

Arbeidsgiverforeningen opsa landsoverenskomsten til utløp 1 april 1923. Den 22 mars optokes forhandling om ny overenskomst. Disse forhandlinger fortsattes den 5-7 april og 11-14 mai uten at man kom til enighet. Plassene blev opsagt og megling blev innledet den 22 mai og fortsatte den 24 og 26 mai. Ialt 6 meglingsmøter. Den 26 mai fremsatte Riksmeglingsmannen forslag gående ut på prolongasjon av lønnsattsene og ferien for 1923-1924 i overensstemmelse med jernindustrien. Forslaget blev av arbeiderne vedtatt.

Voss Ullvarefabrikk.

Ved denne blev arbeiderne organisert og krav om overenskomst fremsatt.

Imidlertid opstod der straks tvist angående opsigelse av 4 arbeidere og nektelse av å utbetale feriegodtgjørelse til en arbeiderske.

Det blev optatt forhandling med bedriften angående disse ting og kom man under denne forhandling til enighet med bedriften. Opsigelsen tokes tilbake og feriegodtgjørelsen skulde tas tilbake.

Nogen overenskomst blev ikke opprettet da foreningen i mellomtiden blev opløst.

Kongsvinger Ullvarefabrikk.

Overenskomsten blev av bedriften opsagt til utløp 1 april 1923. Den 8 juni optokes forhandling med bedriften angående ny overenskomst og denne førte til et forslag i likhet med landsoverenskomsten både hvad ferie, overtid og utløpstid angår. Dog blev timelønnen for menn satt til kr. 1.35 pr. time.

Vikersund Ullvarefabrikk.

Overenskomsten blev opsagt av bedriften og forhandling om ny overenskomst blev optatt og landsoverenskomstens bestemmelser om timelønn, ferie, overtidsprocenter og utløpstid blev vedtatt av begge parter.

De forenede Ullvarefabrikers avdeling Tørkop.

Der opstod tvist angående feriegodtgjørelse for 4 arbeidere. Imidlertid fikk de 3 utbetalt feriegodtgjørelsen. Forhandling blev optatt med Arbeidsgiverforeningen uten resultat, idet bedriften hevdet, at han ikke var fast arbeider ved denne avdeling. Imidlertid fikk vi utskrift fra Strømms Kredssykekaske at vedkommende arbeider var innmeldt som arbeider ved Tørkop Ullvarefabrikk. Da dette blev meddelt Arbeidsgiverforeningen gikk denne med på at feriegodtgjørelsen skulde utbetales.

Itens Ullvarefabrikk.

Overenskomsten blev av bedriften opsagt. Forhandlinger blev optatt mellem bedriften og foreningen. Denne førte til enighet angående lønnsferie og overtidsprocenter, men blev man ikke enige om tilleggsprocenter for skiftarbeide. Bedriften vilde gå med på tillegg for veverne å 15 pct. G. Sundbye var også deroppe og gjorde et forsøk men uten resultat. Den 27 september 1923 avholdtes møtting i Trondhjem. På dette møte fremsatte Kredsmeulingsmannen forslag om 20 pct. tillegg for natskiftet. Dette forslag blev av arbeiderne vedtatt i møte den 28 september 1923.

Pettersen - Dekke Trikotagefabrikk.

Det opstod tvist angående 2 arbeidere om tillegg for vevning med 4—5 skytler. Disponenten vilde he dette forandret til 4—5 farver. Vi tilskrev Arbeidsgiverforeningen angående saken. Nogen forhandling er ikke ført angående tvisten, men nogen meddelelse fra avdelingen angående tvisten er ikke innløpet og vi må gå ut fra at saken er ordnet.

A/S Knud Graah & Co.

Denne bedrift hadde stoppet hele sin spindervdeling og var da bare hespe- og tvindeavdelingene i gang. Ved tvindeavdelingene vilde bedriften gå til en forandring som vilde pålegge arbeiderskene mer arbeide. Saken blev forelagt forretningsutvalget, hvor det besluttet å pålegge foreningen å sørge for at den tidligere arbeidsordning blev bibeholdt. Siden er intet meddelt og vi må gå ut fra saken er ordnet.

De forenede Ullvarefabrikker.

Efter at overenskomsten var vedtatt opstod der tvist ved Fredfoss og Tørkop angående utbetaling av feriegodtgjørelse for akkordarbeiderne. Begge foreninger forlangte denne sak innbragt for Arbeidsretten.

Dette spørsmål blev forelagt sakfører Trygve Lie til uttalelse og han kom til det resultat, at han måtte fråråde at gå til Arbeidsretten med denne sak.

Solberg Spinderv.

Arbeiderne ved Solberg Spinderv hadde i lengere tid arbeidet på innskrenket tid. Det blev avholdt et par møter hvor saken blev drøftet og i foreningsmøte blev det med 15 mot 8 st. besluttet å gå til aksjon og blev styret bemyndiget til å iverksette denne efter at den bebudede lockout var avblåst. Imidlertid er det intet blitt av det hele.

A/S Knud Graah - Voiens Spinderv og Solberg Spinderv.

Denne sak gjelder utbetaling av feriegodtgjørelse til de arbeidere som har over kr. 1.34 og kr. 0.77 pr. time. Disse 3 bedrifter har kun atbetalt efter kr. 1.34 for menn og kr. 0.77 for kvinner.

For de ukelønnede arbeidere blev også utbetalt for kun 8 dage, men ferien varte i 13 dage. Forhandlinger er optatt og skal fortsette senere.

Hjula Veveri.

Arbeiderne ved denne bedrift påstod at nogen av dem hadde fåt for lite utbetalt i feriegodtgjørelse for 1922. Vi tilskrev Arbeidsgiverforeningen angående denne sak. Vi fikk en skriftlig redegjørelse fra bedriften, som blev forelagt arbeiderne til uttalelse. Man kom da til det resultat at henlegge saken.

*Nielsen.***Den elektrokjemiske og kjemisk-tekniske industri.**

Samtlige overenskomster omfattende disse virksomheter som hadde sin utløpstill fastsatt til 1923, blev gjenstand for revisjon.

Revisjonen forløp forsåvidt gunstig med hensyn til arbeidsstans, idet revisjonen ved de største og mest omfattende bedrifter innenfor den elektrokjemiske industri forløp uten arbeidsstans.

For den kjemisk-tekniske industris vedkommende foranlediget revisjonen arbeidsstans ved cementfabrikken Norge, Svelvik cementvarefabrik, Den norske galosje- og gummifabrik, Græsvik kjemisk fabrik, Norsk teknisk porselænsfabrik, Risnes kalkbrud A/S Titan.

Den mest ondartede av disse konflikter var den ved Svelvik cementvarefabrik, idet bedriften ved fabrikkens igangsettelse — efter at tariffrevisjonen var i orden — nektet å gjeninnta foreningens formann.

Med hensyn til tariffrevisjonens økonomiske resultater henvises til tabellene.

I årets løp har industrikomiteén bestått av Kristian Rothaug, Meraker, Borg Fjeld, Rjukan, Ole E. Larsen, Høyanger, Eduard Zeidler, Porsgrund, G. Green, Lier, og E. Fagerlund, Drammen.

Industrikomiteén har avholdt møter den 26 og 27 mars og 13 juni.

Glassverkene.

Ved Kristiania Glasmagasins glasverk blev overenskomstene opsagt fra bedriftens side, idet den gjorde krav på ca. 12 pct. reduksjon av de bestående lønninger. Under de første forhandlinger som førtes med bedriften, kom man ikke til noget resultat, hvorfor man enedes om å gjøre henvendelse til Riksmeglingsmannen om å foreta megling. Disse meglinger foretokes hos assessor Stabel, hvor det sluttelig lykkedes å komme til enighet om prolongasjon av lønningene ved Hadeland og Høvik glassverker samt en forandring av arbeidstiden for glasspusterne ved Drammens glasverk, således at arbeidstiden forkortet fra 48 til gjennemsnittlig 40 timer pr. uke. Som kompensasjon for denne arbeidstidsforkortelse blev arbeidsprisen for vinduesglass forhøiet tilsvarende.

Ferien for iår og ifjor blev ordnet på samme måte som ved bryggeriene og møllene.

Moss og Bergens glasverk.

Overenskomsten ved Moss og Bergens glasverk utløp 1 mai. Under forhandlingene gjorde arbeiderne krav på en forhøielse av akkordprisen samt en mer betryggende ordning av sorteringen, således at ikke arbeiderne skulde bli trukket for feil, som de ikke selv var skyld i. Arbeidsgiverne motsatte sig enhver forhøielse, hvorfor arbeiderne opsa sine plasser. Etter at Riksmeglingsmannen nedla forbud, blev ny megling optatt, og herunder gikk glassverkene med på å gi arbeiderne et tillegg av 2 pct. som godtgjørelse for det glass der blev vraket, samt et tillegg av 10 pct. til akkordfortjenesten for de 3 måneder av året, da glassverkene kun drives med 7 timers dag. Ferien fastsattes til 2 uker både for inneværende år og næste år.

Næringsmiddelindustrien.

Overenskomstene innen denne industri blev av arbeidsgiverne opsagt etterhvert fra årets begynnelse. Forhandlingene om tariffrevisjoner begynte med bryggeriene i mai måned, uten at de førte til noget resultat, hvorfor plassene blev opsagt fra arbeidernes side. Derpå fulgte flere meglingsmøter, der lededes av assessor Stabel, som fremsatte forslag om hel prolongasjon av den tidligere overenskomst, hvilket forslag blev vedtatt av arbeiderne.

Tariffrevisjonen omfattet bryggeriene i Kristiania, Trondhjem og Moss, men da disse tariffen også er rettesnor for de øvrige av landets bryggerier, kan det sies at resultatet var avgjørende for hele bryggeriindustrien.

Møllene.

Overenskomsten for møllene i Kristiania, Skien, Moss, Kambo og Buviken var opsagt til utløp 1 mai, og forhandlingene om nye tariffen optokes omtrent samtidig som for bryggeriene. Under disse forhandlinger fremsatte arbeidsgiverne til slutt et tilbud om å prolongere de gamle tariffen, dog med enkelte forbedringer for spesialarbeidere ved møllene. Forslaget blev vedtatt av arbeiderne, hvorved arbeidsstans undgikk.

For møllene såvelsom for bryggeriene blev ferien for 1923 fastsatt til 2 uker for samtlige de som var i bedriftens tjeneste den 15 mai. For 1924 fastsattes også ferietiden til 2 uker med de nye bestemmelser om avsetning, der fastsattes til 4.2 pct.

Melkefabrikkene.

Melkefabrikkene på Hamar, Kap, Sandesund og Holmestrand, tilhørende A/S De norske melkefabrikker, opsa likeledes overenskomsten, men ved forhandling gjennom arbeidsgiverforeningen opnåddes enighet om å prolongere den tidligere overenskomst. Med hensyn til ferien

har denne ved melkefabrikkene tidligere vært 8 arbeidsdager, hvilket det ikke lykkedes å få nogen forandring i for inneværende år. Med hensyn til ferien for næste år blev forhandlingene utsatt og vil bli optatt i november måned.

Ved *O. Mustad & Søn*s margarinfabrikk blev plassene opsagt, da det ikke lykkedes å komme til nogen enighet ved forhandling om ferie. Under meglingen som fulgte etter opsigelsen, gikk bedriften med på å forhøie lønningene med gjennomsnittlig 7 øre pr. time, idet man gikk over fra timelønn til fast ukelønn. Ukelønnen for mannlige arbeidere sattes til kr. 80.00 og for kvinnelige til kr. 54.00 pr. uke.

For feriens vedkommende inntokes de samme bestemmelser som for møllene og bryggeriene.

Hermetikkindustrien.

For hermetikkfabrikkene i Trondhjem og Bergen er det ført forhandlinger med de stedlige foreninger, hvorved man er blitt enig om å prolongere de ifjor oprettede overenskomster på ett år.

Chokoladefabrikkene.

Overenskomsten for chokoladefabrikkene i Kristiania og Trondhjem utløp 1 september etter å være opsagt av arbeiderne. Da forhandlingene ikke førte til noget resultat, idet bedriften forlangte lønsreduksjon og arbeiderne lønnsforhøielse, blev pladsene opsagt, hvorefter riksmeglingsmannen forsøkte megling i konflikten. Herunder fremsatte han forslag om prolongation av tidligere overenskomst, mens arbeiderne fastholdt kravet om lønnstillegg, som minst måtte tilsvare marsreguleringen. Meglingsmannens forslag om prolongation blev derfor forkastet, og arbeidsstans inntrådte den 15 oktober og pågår fremdeles.

Beretning fra sekretæren i Nord-Norges distrikt.

Vi er nu ferdig med året 1923 og en del rikere på erfaringer. Vi har gjennomlevet også det års arbeidsløshet og nødsarbeide — det års sult og kummer for arbeidermassene utover det hele land.

Arbeidet i fagorganisasjonen har vært preget av depressjonen, og arbeidsgiverne har hensynsløst senket lønnen og forringet arbeidernes arbeidsforhold, men man kan nu merke en forandring deri, idet arbeiderne her nord har begynt å samle sig om fagorganisasjonen, og nedgangen i medlemstallet er stanset, og ved at arbeiderne har fått mere tillit til organisasjonen er også arbeidskjøpernes offensiv hindret, og lønnsnedslagene kan ikke iverksettes som tidligere. Også foreninger er optatt, som gikk inn under den første lønsreduksjon og stans av bedriftene.

Det ser ut som man har vært på bunnen med hensyn til medlemstallet i fagforeningene her nord, og at medlemstallet stiger. Iallfall

er nedgangen stanset, og de medlemmer man har, er solide, og de vil nok igjen makte å bygge en sterk fagorganisasjon på arbeidsplassene.

Våren 1923 begynte nødsarbeidet på Nordlandsbanen i Vefsen og senere i Mo i Ranen. I Vefsen er omtrent samtlige anleggsarbeidere organisert i tilslutning til Arbeidsmandsforbundet; i Mo er det dårligere, men også der spores fremgang.

Jeg har vært optatt med forhandlinger og agitasjon i over halvdel av året; allikevel har jeg ikke rukket over hele distriktet.

Ved overgangen til industriforbund mister Arbeidsmandsforbundet flere av sine avdelinger i distriktet, men mange medlemmer kommer også til — særlig ved grubeindustrien — så det nuværende medlemsantall skulde ikke gå noget ned.

Man må i det kommende år legge an på å vinne nye felter for Arbeidsmandsforbundet, og arbeiderne ved Statens havnevesen må søkes organisert. Til dato er ingen av dem organisert, men ved iherdig agitasjon vil det nok lykkes å få disse med i organisasjonen.

En flerhet av de bedrifter som var i gang under jobbetiden og som blev nedlagt, når krisetiden meldte sig, ligger ennu nede, og de miserable forhold ved fiskeriene er en stor årsak i, at her ikke er større arbeidsrørelse i Nord-Norge.

For byenes vedkommende har det meste arbeide foregått som nødsarbeide med en elendig lav lønn. Arbeiderne i byene her nordover har alltid ligget tilbake med hensyn til organisasjon, når undtas Hammerfest og Narvik.

Her er arbeidsfelt nok i Nord-Norge for fagorganisasjonen og for Arbeidsmandsforbundet. Det er langt igjen før man rekker å få alle lønntagere inn i sin fagforening, men det kommer litt etter hvert.

Fr. A. Strøm.

Organisasjonens omlegning.

Året 1923 har stått i omorganiseringens tegn og for Norsk Arbeidsmandsforbunds vedkommende har det hatt en overmåte stor og inngripende betydning.

Til tross for at Arbeidsmandsforbundet på denne måte er blitt forvandlet fra å være landets største fagforbund til nu å være kommet betydelig langt ned i rekken, så må det forutsettes at den utgang spørsmålet fikk ved landskongressens beslutning i mars måned vil være til den samlede organisasjons styrke.

Når vi nu er kommet så langt i utviklingen av denne sak, at man kan håpe på, at den er stabilisert for en tid, vil vi gi et lite overblikk av spørsmålets utvikling gjennom årene.

Diskusjonen om organisasjonens omlegning reistes allerede med stor styrke i 1910, idet spørsmålet om omlegning etter de industrielle linjer allerede den gang blev fremlagt for Landsorganisasjonens kongress og resulterte i nedsettelsen av en komité som skulde fremkomme med en utredning til neste kongress som avholdtes 1913. Komiteen var delt i et flertall og et mindretall.

Flertallet, bestående av Sethil, Arbeidsmandsforbundet, Pettersen, Træarbeiderforbundet og Nygaard, Formerforbundet, fremla følgende forslag:

«I erkjennelse av, at den stadig sterkere konsentrasjon av kapitalmakten i forbindelse med den industrielle og tekniske utvikling nødvendiggjør den sterkeste mulige sammenslutning av arbeiderne, såvel nasjonalt, som internasjonalt og at organisasjonsformene under hensyn hertil må utvikles således at arbeiderklassens solidaritet best mulig kan utnyttes og arbeidernes handlekraft økes, uttaler kongressen:

1. Den heldigste form for den videre utvikling av den faglige organisasjon er sammenslutning i landsomfattende forbund indelt etter *fag* eller *industri* og forenet i en felles landsorganisasjon.
2. Det nedsettes en komité på 5 medlemmer som blir å supplere med 1 representant valgt direkte av hvert forbund. Komiteen skal behandle spørsmålet om hvad det kan gjøres for å sikre medlemmene mot at oparbeidede rettigheter innen et forbund ikke tapes ved det enkelte medlems overgang til annet industriforbund eller hele grupper overgang til annet forbund eller opprettelse av nytt forbund. Komiteen skal herunder særlig ha sin oppmerksomhet henvendt på *enten* om samtlige organisasjoners bestemmelser angående selvhjelpskassene kan gjøres så

ensartet som mulig, *eller* om det kan opprettes en fellesforsikring innen alle forbund forvaltet av Landsorganisasjonen. Komiteens utredning ledsaget av forslag omsendes til samtlige organisasjoner og forelegges neste kongress.

3. De foreninger *innen samme arbeidsgruppe* som nu er organisert i flere forbund opfordres til hurtigst mulig å fatte beslutning om overgang til det forbund hvor hovedmassen av vedkommende fags arbeidere er organisert.
4. Tvistigheter i organisasjonen som måtte opstå ved utviklingen av organisasjonslinjene kan innbringes for Landsorganisasjonens hovedstyre til avgjørelse.

Mindretallet bestående av Ole O. Lian og Sverre Iversen fremla følgende forslag:

I erkjennelse av at den stadig sterkere konsentrasjon av kapitalmakten i forbindelse med den industrielle og tekniske utvikling nødvendiggjør den sterkest mulige sammenslutning av arbeiderne såvel nasjonalt som internasjonalt og at organisasjonsformene under hensyn hertil må utvikles således at arbeiderklassens solidaritet best mulig kan utnyttes og arbeidernes handlekraft økes, uttaler kongressen:

1. Den heldigste form for den videre utvikling av den faglige organisasjon er sammenslutning i landsomfattende forbund inndelt etter industri og forenet i en felles landsorganisasjon.

Kongressen anbefaler derfor at utviklingen av organisasjonsformene sker etter industrielle linjer med de endringer som måtte tilslies av forholdene og opfordrer forbundene til å opta denne sak til drøftelse på sine førstkommande landsmøter til avgjørelse i den utstrekning som forholdene gjør det mulig, likesom sekretariatet og forbundsstyrene bør iverksette det fornødne opplysningsarbeide i denne retning.

2. For å lette utviklingen hen imot industriforbund anbefaler kongressen:

- a. Forbundenes lover bør inneholde bestemmelser om fri overgang med bibehold av rettigheter i de selvhjelpskasser hvorav tilsvarende finnes i det forbund som vedkommende medlem må overgå til (arbeidsledighetskasser, sykekasser o. l.), likesom forbundene bør søke å ordne og utvikle denne forsikring så ensartet som mulig. Likeledes bør forbundenes lover inneholde en rimelig frist for et medlems overgang fra det ene forbund til det annet.

- b. Det nedsettes en komité på 5 medlemmer som blir å supplere med 1 representant valgt direkte av hvert forbund. Komiteen skal behandle spørsmålet om hvad det kan gjøres for å sikre medlemmene mot at oparbeidede rettigheter i den såkalte «livsforsikring» ikke tapes ved det enkelte medlems overgang til annet industriforbund eller hele grupper overgang til et annet forbund eller opprettelsen av nytt forbund. Komiteen skal herunder særlig ha sin oppmerksomhet

henvendt på *enten* om samtlige organisasjoners bestemmelser angående denne forsikring kan gjøres så ensartet som mulig, *eller* om det kan opprettes en fellesforsikring innen alle forbund forvaltet av Landsorganisasjonen. Komiteens utredning ledsaget av forslaget omsendes til samtlige organisasjoner og forelegges neste kongress.

3. De foreninger *innen samme fag og arbeidsbrancher* (faglærte og ikke faglærte), som nu er organisert i flere forbund, opfordres til hurtigst mulig å fatte beslutning om overgang til det forbund hvor hovedmassen av vedkommende fags arbeidere er organisert.
4. Tvistigheter innen organisasjonen som måtte opstå ved utviklingen hen imot industriforbund kan innbringes for Landsorganisasjonens hovedstyre til avgjørelse.»

Det prinsipielle skille i disse to forslag er: Industriforbund eller fagforbund.

Kongressen besluttet imidlertid med stort flertall bibehold av fagforbundsformen.

Imidlertid var det inntrått en ny situasjon, idet «Fagopposisjonen» var dannet og den besluttet på sin landskonferanse 1911 sette som sitt program bl. a.: Organisasjonens omlegning på basis av samorganisasjoner. På kongressen 1913 forelå også et forslag på denne basis fremsatt av foreninger tilsluttet fagopposisjonen.

I nøie tilknytning til organisasjonsformene meldte sig også spørsmålet om kampmidlene og taktikken. Følgen herav var at man den gang så alle disse spørsmål i nøie sammenheng og hevdet at nye kampmidler krevet andre organisasjonsformer og omvendt.

Landsorganisasjonens «Meddelelsesblad» uttalte i sine betraktninger over kongressens resultat bl. a.:

Naturligvis blev det punktet om *organisasjonsformer, taktikk og kampmidler* som tok lengst tid. Efter at våre fagforeninger i vel et års tid har vært overdryssset med brosjyrer og foredrag om nye former og kampmidler var det jo klart at denne sak måtte *endelig* avgjøres av kongressen. Hertil kom så at det annet spørsmål om fag eller industriforbund også skulde behandles.

De forbundslandsmøter som var avholdt forut hadde imidlertid til en viss grad vist oss hvor landet lå i disse spørsmål, så nogen særlig stor spenning lå ikke over debattene. De som har deltatt aktivt i vår fagbevegelse kjenner jo dessuten allerede de argumenter som anføres av fagopposisjonen, så for de fleste var det intet nytt å høre. Debatten var dog allikevel ganske interessant om enn den blev noget bred især da den fortsatte i annen omgang om tariffprinsippet.

Beslutningene var greie å få forstann av. Mot 20—21 stemmer forkastedes opposisjonens forslag om lokale samorganisasjoner med innflydelse over lønnsbevegelsene og representasjonsrett til kongressen, om forbundenes omdannelse til bare å bli industridepartementer under Landsorganisasjonen samt om tariffenes avskaffelse. Mot 34 stemmer

forkastedes likeledes forslaget om obstruksjon og sabotasje som organisasjonsmessige kampmidler.

Opposisjonen opnådde således bare en ganske liten minoritet. Det synes som om fagforeningene nu efter den gjennomlevede diskusjonsperiode er kommet til større klarhet enn før med hensyn til våre fremgangsveier og kampmidler, så erkjennelsen av at vi for tiden arbeider på den mest moderne og praktiske måte ikke bare er en instinktmessig bevissthet, men er underbygget av alle de argumenter og den erfaringsmessige lærdom, som de gjentagne overveielser så klart har fremlagt.

Dette kom om mulig ennu tydeligere frem overfor det annet radikale endringsforslag — det nemlig, at Landsorganisasjonen ikke skulde beskjeftige sig med streikeunderstøttelse, men overlate lønnskampen helt til forbundene alene. Dette forslag fikk bare én stemme.

I industriforbundsspørsmålet blev Sekretariatets flertallsforslag vedtatt med 100 mot 88 stemmer. Rettesnoren for den fremtidige utvikling av organisasjonsformene blir således flertallets uttalelse.»

Når man betrakter disse «Meddelelsesbladet»s uttalelser i forhold til de begivenheter som fulgte i årene fra 1911 til 1923, så blir man var at «Meddelelsesbladet»s vurdering ikke traff sømnen på hodet.

Fra fagopposisjonens stiftelse var samorganisasjonstanken det centrale i all diskusjon om organisasjonsformene og i tilknytning hertil også kampmidlene. Fagopposisjonen var den ledende i diskusjonen.

På kongressen 1916 forelå en rekke forslag i denne materie, for de flestes vedkommende med likelydende innhold.

Imidlertid vedtok kongressen følgende forslag:

«Kongressen velger en komité på 15 medlemmer som har å opta til behandling og utredning de under dagsordenens punkt 3 og 4 opsatte forslag med Sekretariatets uttalelse til samme.

Komitéen skal sammensettes således at de forskjellige opfatninger angående organisasjonsformene og taktikken innenfor fagorganisasjonen blir representert, og komitéen skal fremkomme med motivert forslag.

Komitéens innstilling skal foreligge ferdig snarest og oversendes Sekretariatet som oversender den til organisasjonene ledsaget av sin uttalelse. Innstillingen blir så endelig å behandle på en ekstraordinær kongress som avholdes senest i november 1917.»

Komitéen fikk følgende sammensetning:

Jacob Eikefjord, Rich. Hansen, Herman Havre, Leonard Larsen, Ole O. Lian, Alfred Melgård, Alfr. M. Nilsen, Halvard Olsen, Oscar Olsen, Gudmund Pedersen, Leopold Rungstad, Oscar Rønbeck, Martin Tranmæl, J. M. Winje og Anders Øie.

Komitéens arbeidsutvalg blev bestående av: Ole O. Lian, Alfr. M. Nilsen, Oscar Olsen, L. Rungstad og Martin Tranmæl.

Arbeidsutvalget delte sig i et flertall, Lian, Oscar Olsen og Rungstad og et mindretall Alfr. M. Nilsen og Tranmæl. Den samlede komité delte sig i et flertall på 11 medlemmer og et mindretall på 4 medlemmer.

Vi vil peke på at den gang forholdt det sig således at man så organisasjonens former i den nøieste forbindelse med taktikk og kampmidler. Det var i virkeligheten taktikk og kampmidlene som var det vesentligste, og man så det på den måte at nye kampmidler krevde nye organisasjonsformer.

I sine betraktninger over kongressen 1916 uttaler «Meddelelsesbladet» bl. a. følgende:

Det var ikke bare øieblikkets spente situasjon med general-lockout, voldgiftslov og proteststreik som skapte interesse om kongressen. Det var også de store spørsmål om fagorganisasjonens taktikk om former som hadde gjæret i sinnene og var diskutert i flere år. Riktignok hadde forrige kongress tatt standpunkt i saken, men forslagene var kommet igjen og tildels i noget andre former.

Det var forslag om hel omlegning av organisasjonen således at forbundene skulde oppløses og i deres sted lokale samorganisasjoner skulde være de organisatoriske enheter som ivaretok administrasjonen og lønnskampen med avgjørende myndighet, idet Landsorganisasjonen skulde reduseres til en rådgivende og veiledende instans.

Det var også forslag om endret kamptaktikk, og det var envidere forslag om en rekke mindre lovendringer vedrørende Sekretariatets, Representantskapets og kongressens sammensetning.

Sekretariatet hadde gjennomgått disse forslag og i dagsordenen fremlagt sin innstilling. Alt dette, både forslagene og anmerkningene til dem var skrevet under de forhold som forelå før voldgiftsloven var satt ut i livet. Det var derfor klart at stillingen i alle fall i nogen grad måtte være forandret på grunn av loven. Dette innså da også representanter på kongressen, både de som vilde ha forandringer og de som ønsket organisasjonsarbeidet fortsatt efter de nuværende linjer.

Derfor blev Sekretariatets forslag om å sende alle forslag om forandring i taktikk og organisasjonsformer til en allsidig sammensatt kommisjon enstemmig vedtatt. Det var nogen dissens om hvorvidt alle forslag til endringer i de nuværende bestemmelser skulde oversendes komitéen, men det overveldende flertall var enig med Sekretariatet i at det nu ikke burde optas til realitetsbehandling noget vedrørende disse forhold, men at alt burde gå til kommisjonsbehandling.

Kommisjonen skal avgi innstilling til Sekretariatet. Og dette skal så utsende denne sammen med sin uttalelse således at saken kan behandles på ekstraordinær kongress i 1917.

Vi tror det vil ha sin store betydning at fagorganisasjonen i denne vanskelige situasjon hvor vi er utsatt både for samfundsmaktens og arbeidsgivernes angrep, lar sine indre tvistesporsmål gå til en allsidig kommisjon, hvor sakene får en grundig drøftelse og en solid utredning, så at de når de foreligger til endelig behandling, vil være fullt gjennomtenkt og belyst fra alle sider, så det kan fattes beslutninger, som vil ha gagnlige følger for organisasjonen. Det skaper også muligheter for en mere samlet og fast holdning under den nuværende krise, og det er nettop det som trenges. De skarpe, indre

diskusjoner har tæret noget på vår kraft. Vi vet meget vel at indre liv er tegn på styrke, men så livlige kan meningsutvekslingene bli, at det kan være fare for det gode samhold, eller det kan til en viss grad avlede oppmerksomheten fra de store felles oppgaver. Man rir hver sin lille kjepphest uten å forstå, at organisasjonen som sådan kaller på vår arbeidskraft og har så inderlig god bruk for den i agitasjons- og administrasjonsarbeidet.

Nu når alle tvistesporsmål er kommisjonslagt, og man har full trygghet for at alle retninger vil komme til uttrykk under kommisjonens drøftelse, er det falt mere ro over gemyttene, og man avventer komitéinnstillingen.

Kongressen fant således den beste vei ut av det dilemma, som var skapt ved at den nye lov brøt inn på organisasjonsområdet og gjorde det umulig i øieblikket å fatte beslutninger om den fremtidige taktikk og kampform.

Innstillingen fra 15-mannskomiteén forelå til den forutsatte tid, og den besluttede ekstraordinære kongress avholdtes 20—27 oktober 1917.

Som før nevnt delte komiteén sig i et flertall og et mindretall, hvilke begge fremla sin innstilling.

Av de foreliggende innstillinger fremgår meget tydelig, at man må se kombinasjonen mellom organisasjonens form og taktikken i nøie sammenheng.

Flertallet gir i sine premisser en omfattende oversikt av organisasjonens utvikling i Norge under de former den har hatt, og utredes omhyggelig samarbeidet mellom arbeiderbevegelsens forskjellige grener.

Hvad angår selve organisasjonsformen bemerkes sterkt, at «opposisjonen»s bestrebelse går i retning av en føderativ form, større makt og myndighet hos de enkelte medlemmer. Flertallet ser også nødvendigheten av organisasjonsformens avpasning efter den industrielle utvikling samt er med på etablering av faglige samorganisasjoner, nærmest som agitasjonsorganer.

Flertallets konklusjon angående dette punkt er følgende:

Den industrielle utvikling har gjort det nødvendig at de enkelte fagforeninger samles i landsomfattende forbund, som samvirker i en felles landsorganisasjon med internasjonale forbindelser. — Fellesavgjørelsene legges på så bred basis som mulig, således at i tilfelle tvist mellom en organisasjon og Sekretariatet om en konflikt kan organisasjonen kreve Representantskapet sammenkalt til endelig avgjørelse av saken. — Representantskapet som tidligere har vært valgt av forbundsstyrene velges herefter av forbundene på den måte de selv bestemmer og i et antall som for det tidligere representantskap bestemt. Det nuværende representantskap bortfaller.

Lokale samorganisasjoner opprettes overalt hvor der er et tilstrekkelig antall fagforeninger (minst 5). — Deres lover må ikke stride mot landsorganisasjonens lover og beslutninger. Disse samorganisasjoner blir obligatoriske for de fagforeninger som tilhører Landsorganisasjonen. De kan pålegge fagforeningene fast eller periodisk

kontingent som må approberes av Sekretariatet. Samorganisasjonen har som oppgave å lede det faglige organisasjons- og opplysningsarbeide på stedet efter eget initiativ eller efter oppdrag fra forbundene eller Landsorganisasjonen. De kan også medvirke under boikott og større faglige felleskonflikter efter anvisning av Landsorganisasjonen, likesom de kan sende forestillinger og forslag om agitasjonsarbeidet m. v. til Sekretariatet. — Samorganisasjonene erholder en distriktsvis representasjon til Landsorganisasjonens kongress efter nærmere bestemte regler.

Mindretallets premisser fremholder sterkt forskjellen mellom den reformistiske og føderative (revolusjonære) organisasjon og hevder nødvendigheten av omlegning på basis av faglige samorganisasjoner som efter fagopposisjonens program i alt vesentlig skulde overta de tidligere forbunds funksjoner. Redegjør utførlig for fagorganisasjonens rolle i den sociale kamp og fastslår at fagorganisasjonen er livsnerven i arbeiderbevegelsen.

Mindretallets konklusjon angående dette punkt er følgende:

At organisasjonsformene endres derhen at Landsorganisasjonen istedenfor landsomfattende forbund bygges på lokale samorganisasjoner. Disse får i forståelse med de enkelte foreninger ledelsen av lønnskampene og agitasjonen og representasjonsretten til Landsorganisasjonens kongresser. For å fremme det industrielle samarbeide opdeles Landsorganisasjonen i grupper svarende til de store industrier. Landsorganisasjonens oppgave er å ivareta arbeidernes interesser utad, fremme agitasjons- og organisasjonsarbeidet, føre statistikk over lønnsforholdene, bistå ved arbeidskonflikter, forberede og organisere de sociale kamper.

Mindretallets forslag inneholdt ennvidere anvisning på fremgangsmåten for konflikters iverksettelse, ledelse og avslutning samt de økonomiske midlers forvaltning som efter den foreslående form i alt vesentlig underlegges samorganisasjonene.

Sakens behandling på den ekstraordinære kongress vakte stor interesse og viste også skarpe motsetninger mellom prinsippene: den gamle form kontra føderalistiske former. Tillike fremkom tydelig motsetningene mellom den industrielle og den faglige form.

Ved votering bifaldtes flertallets forslag med 208 stemmer, for mindretallets forslag avgas 71 stemmer.

Debatten var ført på en meget bred basis hvor så vel det socialdemokratiske som det syndikalistiske samfundssyn kom tydelig frem. Undertonen var dog den samme for de stridende retninger at man vilde skape leveligere vilkår for den arbeidende klasse, samfundsmaktens erobring og tilslutt socialismens gjennomførelse.

Vi hitsetter «Meddelelsesbladet»s betraktninger over den ekstraordinære kongres' beslutninger sålydende:

«Det er første gang i Landsorganisasjonens historie, at det er avholdt en ekstraordinær kongress til drøftelse og avgjørelse av så å si utelukkende prinsipielle spørsmål for arbeiderbevegelsen. Derfor vakte også kongressen den største interesse blandt arbeiderne over hele landet — ja også utenfor dets grenser. Alle følte at de avgjø-

relser som her skulde treffes, vilde bli av stor betydning - ikke bare for fagorganisasjonens, men for hele den norske arbeiderbevegelses arbeide for en rekke år fremover.

De saker som var opsatt til behandling, har vært livlig diskutert innen foreningene, mann og mann imellem og i pressen i de siste 5 år. Det har vært dannet en landsomfattende organisasjon utelukkende med det formål å drive agitasjon for en viss retning innen fagbevegelsen. Det var utgitt en rekke brosjyrer, og foredrag har vært holdt i snesevis over hele landet. Sakene var således ikke ukjent hverken for velgerne eller representantene. De siste var for en stor del valgt på et bestemt program.

Kongressens forhandlinger var da også preget av dette, at man var nådd frem til en saklig og lidenskapsløs behandling av spørsmålene. I pressen er det ofte som selve *sakene* fordunkles ved at det blandes inn uvedkommende ting. På en kongress som denne var det velgjørende å høre den saklige ro hvormed tingen debattertes, og det var fortrøstningsfullt å merke det høie nivå, som debatten førtes på.

Det har ofte vært nedslående å se, hvordan man under pressekusjonen er faret løs med en lidenskap og hatskhet, som gjaldt det en kamp mellom representanter for helt motstridende sociale interesser og ikke et broderlig oppgjør av en meningsforskjell mellom arbeidere, som alle vil frem til rettferdige samfundsforhold, men som drøfter de forskjellige veier og midler for å komme til full klarhet over den nærmeste fremgangslinje for bevegelsen.

Er man blitt trist og nedslått av den tone, som av og til har hvilt over pressediskusjonen, så blir man så meget mer oppløftet og glad, når man får se, at arbeiderrepresentantene *selv*, når de kommer sammen, fører en så saklig debatt, så helt rensset for personligheter og hatskhet, at den trygt kan stå som mønster for hvilken som helst parlamentarisk forsamling i verden.

Det kan ikke undgås, at med en forsamling på 300 representanter blir debatten bred og full av gjentakelser; og i den store, almindelige debatt som varte i 4 dager, var det også meningen at det ingen begrensning skulde være i taletiden, nettop fordi det var i alles interesse at man nu fikk tale ut sammen om disse saker.

Vi skulde ønsket at alle fagorganisasjonens medlemmer hadde sittet på tilhørerplassene og påhørt denne debatt. Hvor meget opphvirvlet støv skulde da ikke blitt rensset ut blandt oss, så vi vilde se klarere på tingene. En stor prosent av den misnøie som har gitt sig utslag i tilslutning på en eller annen vis til fagopposisjonen, er begrunnet i rene misforståelser av den arbeidsmåte, som benyttes innen organisasjonene. Man har ført slagord som «borgerlig» og «reformistisk» fagbevegelse i marken like overfor en fagorganisasjon som den norske, som står i fremste linje av alle verdens fagorganisasjoner som en kjempende og klassebevisst organisasjon. På kongressen blev disse ting grundig belyst, og der forstod man at skillet ikke gjaldt en *socialistisk* eller *borgerlig* fagforeningsbevegelse, men om den norske fagorganisasjon skulde anta en del *syndikalistiske*

former og taktikk, uten at det foreligger nogen grunn til å anta at disse former og denne taktikk vil fremme arbeiderklassens sak.

De 4 dagers almindelige debatt viste sig da også å ha klarnet begrepene om alle de store stridsspørsmål. For den overveldende majoritet som hadde dannet sig for 15 mannskomitéens flertallsforslag, holdt sig omtrent uforandret gjennom alle voteringer. Det var således en av de mest målbevisste og sikre kongresser vi noensinde har deltatt i. Ved de fleste slike store kongresser vil det gjerne bli en eller annen ustø votering; men denne gang fantes det ikke spor av den slags. Når hoveddebatten var avsluttet, hadde representantene tatt sitt standpunkt, og dette fulgte de konsekvent i de minste detaljer.

Hvilke linjer var det så kongressen trakk op for den norske fagorganisasjon og dermed også for den norske arbeiderbevegelse som helhet?

Jo, kongressen sa tydelig fra, at den norske arbeiderklasse vil erobre samfundsmakten for ved en sosialisering av produksjon og omsetning å skape det økonomiske fellesskap, som er det materielle grunnlag for et socialistisk samfund. I denne samfundserobring vil arbeiderne benytte sin innflydelse både som produsent, forbruker og samfundsmedlem.

Arbeiderne vil ikke bare gjennom streiker og annen faglig aksjon søke å omforme samfundet. De vil erobre den politiske makt for derved å fremme sine store formål. Og de vil også som forbrukere, gjennom kooperasjonen, gjøre sin innflydelse gjeldende til gjennomførelse av økonomisk solidaritet i samfundet.

Socialiseringsprocessen må legges på det bredeste grunnlag, nemlig kommune og stat. Det er ikke tilstrekkelig at arbeiderorganisasjonene overtar produksjonen. Det er ingen hel socialisme. Først når vi når frem til *samfundsgrunnlaget* er vi kommet ned til det faste fjeld for den økonomiske nystøpning.

Op fra denne erkjennelse stiger så forståelsen av, at arbeiderbevegelsen naturlig må utfolde sig på de to fronter, den *politiske* og den *faglige*, med støtte av den kooperative. Og at dette ikke må samrøres eller forveksles slik, at det ingen linje blir i vår fremmarsj.

Men nettop ved at fagorganisasjonen danner de 90 procent av Det norske Arbeiderparti opnår man det intime samarbeide i den politiske og faglige aksjon, således at det er den samme arbeiderklasse, som fremmer de samme formål på de naturlige kampfronter som samfundet byr.

Når kongressen hadde tatt dette hovedstandpunkt, hvorved også fagorganisasjonens karakter som en åpen og seirende folkebevegelse var angitt, så falt de enkelte voteringer naturlig og greit.

En folkebevegelse med et slikt formål og med en så sterk opdrift som den norske arbeiderbevegelse kan ikke bekjempe sig til å kne sette sådanne kampmidler som sabotage og obstruksjon. I det samfund som vi er i ferd med å skape, vil det bli satt store krav til den enkeltes solidaritetsfølelse og samfundsånd. Socialismens fiende

er nettop obstruksjon og sabotasje. Det er privatkapitalismens kampmidler, men de hører ikke hjemme hos den kjempende arbeiderklasse, som vil frem til stadig større samfundssolidaritet og felles ansvar. Det kan være forklarlig, at arbeiderne i kampens hete og under fortvilede forhold anvender både sabotasje og obstruksjon; men det er ikke dette, som er det avgjørende for organisasjonen, når den skal sette op de kampmidler, som den vil anbefale anvendt i den sociale strid.

Når arbeiderbevegelsen står overfor erobringen av samfundet som helhet, forstår den også klart at det ikke går an å stykke sig op i små grupper som lokale samorganisasjoner uten en fast og sterk centralisasjon. På det faglige område er derfor landsomfattende industri- og fagforbund likeså naturlige som kommunalorganisasjoner på det politiske felt, idet begge disse organisasjoner må innrette sin form efter kampens art. Fagorganisasjonen skal møte den centraliserte arbeidsgiverkapital, som nettop optrer i landsomfattende industrisammenslutninger, samlet i en felles arbeidsgiverforening. Arbeiderpartiet skal møte de borgerlige partier i kampen om makten i kommune, valgkrets og storting. Derav opstår de to organisasjonsformer.

Tariffsystemet er avhengig av styrkeforholdet mellom arbeidernes og arbeidsgivernes organisasjoner. De er ikke gjenstand for teoretiske ønskebetragtninger. Man må ta dem som kampresultater, hvad enten de er gode eller onde. Selvsagt ønsker alle at tariffene må inneholde utelukkende ting til fordel for arbeiderne. Men så sterk er fagorganisasjonen ennå ikke, at den kan diktere arbeidsgiverne sine betingelser, som så disse motstandsløst må anerkjenne.

Bedre tariffen opnåes bare ved å skape en større tilslutning til fagorganisasjonen, så dens makt blir overveldende i kampen.

Fagorganisasjonen skal samle og opdra arbeiderne til solidaritet og samfundsforståelse, så det store flertall i folket vinner frem til socialistisk erkjennelse. Efter hvert som sosialiseringprosessen på denne måte skrider frem i kommune og stat, mister privatkapitalismen sit fotfeste, og dermed brytes også Arbeidsgiverforeningens motstand mot arbeidernes krav. Det er det store samvirke mellom den politiske og faglige bevegelse, som angriper det privatkapitalistiske samfundssystem fra to kanter for desto hurtigere å kunne beseire det.

Derved omskapes også de lover, som av et borgerlig flertall lages for å hemme arbeiderorganisasjonens fremmarsj. Så sterk er allerede arbeiderbevegelsen blitt, at ingen lov kan stanse den. Og de lovbestemmelser som hindrer dens naturlige utvikling, vil sent eller tidlig falle ifølge livets egen lov.

Således så den store kongress på fagorganisasjonens virksomhet. Den hadde øinene åpne for den helhetsvirkning, som skapes ved det politiske og faglige arbeide i samfundet, og den trakk op fremgangslinjene i klar erkjennelse av dette forhold.

Vi vil håpe at kongressens målbevisste og faste optreden vil ha sin gagnlige innflydelse på arbeiderbevegelsens videre fremgang i

dette land. Det er nu et intenst og omfattende positivt arbeide vi trenger, så vel innen fagorganisasjonen som på det politiske felt. Vi kan ikke uavladelig føre en teoretisk strid om læresetninger, slik at den opsluker all interesse fra dagens arbeide. Nu er tiden inne til med klarere begreper og samlede viljer å ta fatt på det store arbeide som ligger foran oss, nemlig å få alle de norske arbeidere, kvinner som menn, med i fagorganisasjonen og frem til et solidarisk arbeide for å skape det nye samfund.»

* * *

Kongressen fastslog etableringen av lokale samorganisasjoner og i forbindelse hermed opprettelse av faglige opplysningskontor.

Arbeidet med samorganisasjonens etablering var allerede på forhånd påbegynt, men ved denne kongresbeslutning var de knyttet til organisasjonen som et obligatorisk og organisk ledd, et skritt i den retning fagopposisjonen arbeidet for.

Det tilkommer ikke oss å anstille nogen betraktninger over samorganisasjonens virksomhet, men det kan ansees avgjort at medlemmene rundt omkring i landet fant sig tilfreds med at anordningen var knesatt, og det foregikk et stadig målbevist arbeide for disses utvikling til å bli sterkere medbestemmende organer.

Fagopposisjonen fortsatte sin virksomhet for å vinne medlemmenes tilslutning til sin linje og fremmet ved alle forbundslandsmøter forslag som gikk i den retning. Tilslutningen øket efterhvert og hermed tilspisedes også motsetningene.

Som et bevis herpå kan nevnes at på Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte 1918 forelå flere forslag som gikk ut på at dersom landorganisasjonens kommende kongress ikke vedtok beslutning om organisasjonsformenens endring i føderativ retning skulde forbundet melde sig ut av Arbeidernes faglige Landsorganisasjon og etablere sig som selvstendig organisasjon eller tilslutte sig Norsk Syndikalistisk Federasjon.

Resultatet av landsmøtets behandling blev vedtagelse av en prinsiperklæring som gir uttrykk for mere føderalistisk tanke og dermed var det fastslått at flertallet av forbundets medlemmer var innstillet på denne form.

Samorganisasjonene har fortsatt å utvikle sig så det er opprettet sådanne praktisk talt i alle byer og større industrisenter tildels med ansatt fastlønnnet arbeidshjelp. Samorganisasjonen arbeidet sterkt og iherdig for sin utvikling og stillet krav om større medbestemmelsesrett i alle viktigere spørsmål som behandledes innenfor fagorganisasjonen.

Til Arbeidernes faglige Landsorganisasjons kongress 1920 forelå forslag fra Kristiania faglige Samorganisasjon sålydende:

«Kongressen anbefaler at Landsorganisasjonen omlegges, så den bygger på lokale samorganisasjoner. Disse inntreer ialt vesentlig i de samme rettigheter og med samme plikter som forbundene nu. Landsorganisasjonen opdeles i grupper eller seksjoner svarende til de store industrier».

Foruten dette forelå også en rekke andre forslag i samme retning ledsaget med forslag til endringer av Landsorganisasjonens lover i overensstemmelse hermed.

På grunnlag av de innkomne forslag fremla også Sekretariatet innstilling for kongressen som i flere punkter og spesielt vedkommende den industrivise sammenslutning gikk i retning av å samle arbeiderne på en og samme arbeidsplass i en og samme organisasjon.

Kongressens beslutning var sålydende:

1. «Da en ensartet industrivise organisasjon er nødvendig for å ivareta arbeidernes interesser så vel under lønnskamper som i andre organisasjonsforhold, pålegges så vel forbundene som foreningene å ordne organisasjonsforholdene i overensstemmelse hermed.

Ved de bedrifter hvor en enkelt industri er dominerende skal arbeiderne tilhøre den fagforening og det forbund som representerer det overveiende antall av vedkommende industris arbeidere.

Hvor ikke hel industrivise organisasjon kan etableres, må samarbeidet mellom foreningene og forbundene ved lønnskamper og andre fellesspørsmål videre utvikles.

Twistigheter innen organisasjonen som måtte opstå ved overgangen til den industrivise organisasjon kan innbringes for landsorganisasjonens representantskap til avgjørelse.

2. Kongressen uttaler at bygningsarbeiderne bør slutte sig sammen i ett forbund.
3. Det under dagsordenens punkt 5 og 6 omhandlede forslag (dets punkt 3, spørsmålet om landsorganisasjonens omlegning så den bygges på lokale samorganisasjoner) sendes forbundene til behandling og uttalelse hvorefter saken optas til endelig avgjørelse på neste ordinære kongress.

Det utarbeides en utredning ledsaget av lovforslag som sendes forbundene.

Forbundenes uttalelse må være Sekretariatet ihende senest 1 oktober 1922.

4. Kongressen uttaler sin tilslutning til det bærende prinsipp i Kristiania Samorganisasjons forslag til omlegning av organisasjonsformene.
5. Til utredningskomité valgtes følgende: A. Birkeland, Ole O. Lian, Alfr. M. Nilsen, Halvard Olsen, Oskar Olsen, L. Rungstad, Emil Sanberg, Martin Tranmæl, Elias Volan».

Også her vil vi innta «Meddeleelsesbladet»s betraktninger over kongressens beslutninger hvad angår organisasjonsformene.

«Kongressen behandlet også en rekke andre spørsmål som det vilde føre for langt å berøre i en artikkel som denne. Men blandt dem som stod sterkest i forgrunnen var organisasjonsformene. Man kan ikke si at kongressen på dette område egentlig kom til nogen store

bindende beslutninger. Dens flertall uttalte som sin opfatning at organisasjonen burde omlegges med tyngdepunktet på landsorganisasjon og lokale samorganisasjoner, mot nu landsforbundene. Men man innså også dette spørsmåls vidtrekkende betydning og de vanskeligheter og farer som en slik omlegning vilde innebære hvorfor man også nedsatte en blandet kommisjon til nærmere å drøfte saken. Det vil nu bli denne kommisjons oppgave å søke å klare linjene. Den vil søke at finne ut om det kan bli enighet om en sådan ordning at forbundene får sin rett og de lokale samorganisasjoner sin under den felles landsorganisasjon. For alle er klar over at når det gjelder organisasjonsformene bør forandringene ikke medføre noget brudd således at den samlede fagorganisasjon skulde gå svekket ut av omformningen. Derfor ga kongressen kommisjonen og forbundene den fornødne tid til å behandle saken slik at når neste ordinære kongress holdes, vil man med et mere klart syn på forholdene treffe de endelige beslutninger.

Saken er nemlig den at fagorganisasjonen er en mektig kjempebevegelse, som står i et daglig omfattende arbeide i kamp for arbeidernes økonomiske interesser. Dens kampfelt er det industrielle liv, og det er aldri nogen pause i dens strid. Den fortsetter ustanselig dag efter dag, og dens front må aldri være svekket, for det betyr tilbakegang og stagnasjon. Enhver organisatorisk omformning må derfor foregå på en sådan måte, at fagorganisasjonens felles kamplinje blir ubrutt. For denne store og tvingende nødvendighet må alle andre hensyn bøie sig, og under disse forhold må man innrette sig. Det kreves derfor en indre hensyntagen, disiplin og solidaritet, som ikke er lært på en dag. Men så har også fagorganisasjonens tropper hatt en lang og anstrengende eksersis, så de nu er nok så godt orientert.

Det slog ut av kongressens forhandlinger en sterk tro på fagorganisasjonens fremtid og en levende beslutsomhet om å gå frem til nye og større kamper. Men så står jo også fagorganisasjonen både her hjemme og ut over hele verden idag i en sterk opgangsperiode med sterke fremskritt både i medlemstall og i vunne kampresultater. Det er klart, at i en slik tid er det lettere å være sterk, troende og beslutsom. Når vanskeligere og trangere tider kommer, er det værre å bevare denne sterke følelse.

Derfor er det av så stor betydning, at de mange nye medlemmer som foreningene har vunnet i det siste, og som ikke har prøvd kamper og nederlag, men bare har sett fremskritt og seier, at de får en god skole i foreningene, at de blir satt inn i fagorganisasjonens historie, dens arbeide og dens betydning, slik at når tyngre dager kommer for organisasjonen vi da ikke skal oppleve en reaksjon.

Kongressen gjorde sig bemerket, ikke bare ved de beslutninger den fattet, men ved alt det arbeide den hopet op på organisasjonens skuldrer og la frem for så vel de enkelte foreninger, forbundene som selve Landsorganisasjonen.

Det gjelder nu at vi optar dette arbeide med kraft og energi, så vi ikke bare blir en stor bevegelse, men en levende bevegelse, som virkelig skaper noget nytt i samfundet.»

Som det fremgår av denne oversikt over dette spørsmåls utvikling, så har det alltid vært minst to standpunkter, som er kommet til syne i de komitéer, som har utredet spørsmålet, således også denne gang, men alle hadde det på følelsen, og det var også en uttrykkelig uttalt forutsetning, at nu var tiden inne til å komme frem til et positivt resultat, så når resultatet forelå og beslutningene var tatt, skulde spørsmålet være bragt frem, enten til en stabil avgjørelse eller i det minste så langt, at man hadde en bestemt optrukket linje, hvorefter det positive arbeide skulde bevege sig.

Også denne gang var det flere standpunkter, som kom til syne innen komitéen.

Den har dog oppfattet sitt mandat således, at den skulde skaffe en utredning med sikte på innførelsen av samorganisasjoner i stedet for forbund. Komiteen delte sig i to hovedgrupper og fremla to alternativer.

Alternativ I bygget på følgende sammensetning av organisasjonsbygningen:

1. Fagforening.
2. Samorganisasjon.
3. Landsorganisasjon.

Alternativ II bygget på samorganisasjonsprinsippet i den videste forstand og med sløfning av fagforeningen som organisasjonsledd i organisasjonsbygningen. Medlemmene skulde stå direkte tilsluttet samorganisasjonen.

Under sakens behandling i de forskjellige forbund kom flere synspunkter frem. Enkelte hevdet helt bibehold av de tidligere former, andre hevdet fortsatt utvikling på basis av kongressens beslutning 1920 om industrivis sammenslutning til rene industriorganisasjoner.

Resultatet av sakens behandling på Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte 1922 blev at ved den prinsipielle votering over spørsmålet om der skulde anbefales forandring av organisasjonsformen til samorganisasjoner *avgas 146 stemmer for forandring og 66 mot.*

På landsmøtet fremkom flere forslag, blandt annet også forslag om anbefaling av industriforbund og de 66 stemmer mot samorganisasjonsformen avgas for industriformen.

Den videre votering foregikk således at der først stemtes over alternativ II der forkastedes med 150 mot 51 stemmer.

Alternativ I vedtokes med 112 mot 70 stemmer.

Landsmøtets uttalelse var sålydende:

«Landsmøtet anbefaler at fagorganisasjonen omlegges på lokale samorganisasjoner istedetfor fag- eller industriforbund.

1. Landsmøtet gir sin tilslutning til alternativ I.
2. Det henstilles til den av Landsorganisasjonens kongress 1920 nedsatte organisasjonskomite å utarbeide forslag til lov for de lokale foreninger bygget på det prinsipp at der kun kan optas én forening for hver arbeidsplass i overenstemmelse med kongressens beslutning 1920.

3. Videre uttaler landsmøtet at det gis arbeiderne ved statens anlegg adgang til å danne lokale samorganisasjoner for hvert anlegg forsåvidt arbeiderne av praktiske grunner måtte anse dette påkrevet.

4. Videre uttales at lovene for samorganisasjonene endres således at det lokale selvstyre kommer til sin rett.

Forsåvidt Landsorganisasjonens kongress 1923 vedtar beslutning om organisasjonens omlegning på basis av lokale samorganisasjoner bemyndiges det kommende hovedstyre til å foreta det nødvendige for forbundets overgang til den nye organisasjonsform.»

Efterhvert som man nærmet sig Landsorganisasjonens kongress blev spørsmålet om industriforbund trukket sterkere og sterkere i forgrunnen.

Da saken kom tilbake til Sekretariatet, viste det sig, at det rådet sterkt delte meninger innen organisasjonen. Av forbundene hadde 15 forbund stemt for at organisasjonen skal bygges på *samorganisasjoner*, og 17 forbund har stemt for *bibehold av forbundsformen*. Organisasjonenes medlemstall fordeler sig således: For samorganisasjoner 46 749 mot 41 237 stemmer. Det var således flertall blandt medlemmene for *samorganisasjonen*, mens det blandt forbundene var flertall for bibehold av *forbundsformen*.

Med hensyn til organisasjonskomitéens forskjellige alternativer (I og II) var meningene delt, likeledes blandt de som holdt på forbundsformen. En del holdt på det bestående, mens andre holdt på industriformen.

Ved behandlingen i sekretariatet uttaltes, at dette er prinsipielt av den opfatning at en utvikling av organisasjonsformen på det grunnlag som foreslått i organisasjonskomitéens utredning alternativ I og II, best vil tjene arbeiderklassen i dens faglige kamp. Det ledende motiv i vårt arbeide med utviklingen av fagorganisasjonen må være en best mulig utnyttelse av *solidariteten* og legge formene til rette for en samlet og kraftig aksjon, hvor *klassens* interesser er avgjørende.

Det var imidlertid ganske stor enstemmighet om at utviklingen måtte gå i retning av bedrifts- og industriorganisasjoner. Det var sterk stemning for å følge den linje som kongressen i 1920 slo inn på, men resultatene av denne beslutning har ikke gitt sig særlig sterke, praktiske utslag, og det kan for en del skyldes den omstendighet, at organisasjonene ventet på komitéens utredning av samorganisasjonsproblemet.

Ved sakens behandling i de forskjellige forbund er det kommet til syne sterkt delte opfatninger, men dessuaktet måtte landsorganisasjonens kongress innstilles på å fatte *positive* beslutninger om forandring av formene.

Sekretariatets oppgave blev derfor å søke frem til et mål, som inneholdt positive ting, men på samme tid ikke gikk videre enn at det kunde vinne almindelig tilslutning, styrke organisasjonen og øke dens kampkraft.

Det måtte ansees som fastslått, at det var full enighet tilstede om at organisasjonen måtte konsolideres i bedrifts- og industrisammenslutninger. Industrialismen har på grunn av den rivende utvikling av de tekniske hjelpemidler for en stor del avskaffet de skarpe faggrensene. Håndverksmessig fremstilling av en rekke produkter er ganske helt ført over til maskinmessig fremstilling. Dermed kommer alle arbeidere innenfor samme bedrift nærmere inn på hverandre. Det er ingen som skiller sig fra på grunn av rene faghensyn; dermed er den rene fagforbundsform ikke lenger den praktiske organisasjonsform. Sekretariatet innstillet sig derfor på å trekke op linjene for en organisasjonsform, avpasset etter de industrielle forhold som vi lever under. Sekretariatets opfatning var bibehold av landsomfattende industrisammenslutninger i tilslutning til Landsorganisasjonen. Grunnlaget for den fremtidige organisasjon skal være arbeidsplassen og bare ett forbund representert på en og samme plass, hvor dette lar sig gjøre og praktisk gjennomføre. Dette stilles som et ufravikelig krav. Helst bare en fagforening ved en og samme bedrift. Dog kan det som en overgang tillates flere fagforeninger på samme plass, men disse må være tilsluttet samme forbund.

Med hensyn til industriorganisasjonenes område kan det være plass for flere alternativer, men innenfor enkelte grener er også linjene skarpt fremtredende, spesielt bygningsindustrien, og industritanken har også innenfor denne gren vært sterkt fremhevet i lengere tid.

I sine betraktninger over dette forhold uttaler Sekretariatet, for såvidt angår Arbeidsmandsforbundet, følgende:

«Arbeidsmandsforbundet består som bekjent av en rekke industrier og arbeidsbrancher. Det har i tidens løp vært den *inngangsport*, hvorigjennom store masser av såkalt ikke faglærte arbeidere er kommet inn i organisasjonen. Etterhvert har så Arbeidsmandsforbundet «født» en rekke forbund: Papirindustriarbeiderforbundet, Sag-, Tomt- og Høvleriarbeiderforbundet, Kommunearbeiderforbundet, foruten at de har avgitt medlemmer til en rekke andre forbund: Skogsarbeidere, tobakksarbeidere, transportarbeidere, murarbeidere, kjøre- og lagerarbeidere m. m.

Ved dannelsen av et bygningsarbeiderforbund vil yderligere store grupper overgå fra Arbeidsmandsforbundet.

Sekretariatet finner derfor ingen grunn til — av hensyn til foreslåtte omorganisasjon til industriorganisasjoner — å stille noget absolutt krav om at de forskjellige industrier innenfor Arbeidsmandsforbundet skal danne hver sin *selvstendige* industriorganisasjon eller -forbund. Flere av de industrier som omfattes av dette forbund, f. eks. tekstilindustrien, vil som forholdene er idag ha vanskelig for å stå på egne ben. Dertil kommer en del isolert fabrikkvirksomhet, f. eks. fyrstikkindustrien, som vanskelig kan danne en selvstendig organisasjon. Sekretariatet mener derfor at om denne omformning er foregått, som her foreslås, bør Arbeidsmandsforbundet fremdeles kunne omfatte flere industrier med den *grunnstamme* som har skapt forbundet, nemlig grube- og anleggsarbeiderne. Det vil alltid være

behov for et *fabrikkarbeiderforbund*, hvor isolerte industrielle enkeltbedrifter og sammenslutninger av sådanne kan finne plass, og det er ingen grunn til på det nuværende tidspunkt å foreslå nogen endring heri. Det får overlates til utviklingen og de forskjellige grupper i samråd med og etter bestemmelse av organisasjonsutvalget å ordne disse forhold. Men kravet må være bare ett forbund på samme arbeidsplass.»

De i foranstående uttalte anerkjennende ord om Arbeidsmandsforbundets innsats i organisasjonens opbygning vil vi notere med tilfredshet, og det må sies også å være fullt i overensstemmelse med de faktiske forhold.

Sekretariatet presiserer videre, at det er vanskelig å optrekke de bestemte grenser for industriorganisasjonenes område, men når hovedprinsippet — en organisasjon på en og samme plass — er fastslått og konsekvent gjennomført, er det mere et praktisk enn et prinsipielt spørsmål om hvor stort industriorganisasjonenes område skal være.

I forbindelse med dette spørsmål melder sig også spørsmålet om samorganisasjonenes fremtidige ramme. Herom uttaler Sekretariatet bl. a. følgende:

«Ved overgangen til *bedriftsorganisasjoner* ved de enkelte bedrifter vil den nuværende form for samorganisasjoner undergå en delvis forandring. De samorganisasjoner, som nu kun omfatter fagforeningene ved en arbeidsplass vil bortfalle. I den utstrekning det er mulig må derfor samorganisasjonene tilstrebe å bli *distriktsammenslutninger* omfattende et nærmere bestemt område.» — — —

«Hvad samorganisasjonenes virksomhet angår bør denne utvikles på grunnlag av de bestemmelser som nu er gjeldende. Men det ligger dog i sakens natur at så vel forbundene som Landsorganisasjonen vil arbeide i samråd med samorganisasjonene og det avhenger av disses egen utvikling med hvilken styrke de kan gjøre sig gjeldende.» — — —

«Ved en utvikling av samorganisasjonene til å omfatte bestemte distrikter vil det bli nødvendig for de enkelte samorganisasjoner å ha et større administrativt apparat enn nu er tilfelle. Sekretariatet vil derfor foreslå at opplysningkontorene i sin nuværende form opheves, idet det forutsettes at de bevilgninger, som er ydet til disse, bedre kan utnyttes gjennom samorganisasjonenes egen virksomhet, som jo blir mer omfattende ved etableringen av distriktsvise samorganisasjoner.» — — —

Ved sakens endelige avgjørelse i Sekretariatet fremkom endel dissenser, men i Sekretariatet samlet sig et stort flertall, som fremla følgende innstilling til beslutning:

«I erkjennelse av, at den stadig sterkere konsentrasjon av kapitalmakten i forbindelse med den industrielle og tekniske utvikling nødvendiggjør den sterkeste mulige sammenslutning av arbeiderne, og

at organisasjonsformene må utvikles således at arbeiderklassens solidaritet best kan utnyttes og arbeidernes kampkraft økes uttaler kongressen:

I.

1. Grunnlaget for fagorganisasjonens opbygning skal være arbeidsplassen.
2. Hovedenhetene innenfor Landsorganisasjonen skal være de landsomfattende industriorganisasjoner eller -forbund. På en og samme arbeidsplass skal kun en industriorganisasjon (forbund) være representert. Ved gjennomførelsen herav skal der tas hensyn til de i nærværende innstilling anførte premisser og de undtagelser fra regelen, som der er nevnt eksempler på.
3. På en og samme arbeidsplass skal dannes én bedriftsorganisasjon i tilslutning til vedkommende industriorganisasjon. Som en overgang kan det dog tillates at flere foreninger består på samme arbeidsplass, men de må alle tilhøre samme industriorganisasjon eller forbund.
4. Er der flere foreninger innenfor samme industriorganisasjon på en arbeidsplass i et industricentrum eller i en by skal disse danne en stedlig industrigruppe.
5. For gjennomførelsen av de nuværende forbunds overgang til industriorganisasjoner efter de linjer som er optrukket i nærværende innstilling optas straks forhandlinger mellom vedkommende organisasjoner. Disse forhandlinger skal ledes av et av kongressen valgt organisasjonsutvalg på 9 medlemmer. Tvistigheter som måtte oppstå organisasjonene imellem ved gjennomførelsen av de forannevnte bestemmelser avgjøres med bindende virkning av organisasjonsutvalget.
6. Kongressens beslutning må gjennomføres hurtigst mulig og senest innen 30. juni 1924.

II.

7. Landsorganisationen opretholdes i sin nuværende form. Kontingenten til Landsorganisasjonen forhøies med 10 øre pr. medlem pr. måned for heltbetalende og 5 øre pr. måned for halvtbetalende. Av denne kontingent bevilger Sekretariatet tilskudd til samorganisasjonens virksomhet.
8. Samorganisasjonens virksomhet opretholdes som nu, men utvikles til at omfatte bestemte distrikter. Distriktsinndelingen ordnes i samråd med det i punkt 5 nevnte organisationsutvalg, som også endelig avgjør tvister, som måtte oppstå herom. Samorganisasjonens representasjonsrett til kongressen bibeholdes.
9. De faglige opplysningskontorer opheves i sin nuværende form.»

Denne innstilling vedtokes av kongressen mot 1 st., dog således at det i punkt 5 omhandlede organisasjonsutvalg ombyttes med Sekretariatet.

Vi inntar også her «Meddelelsesbladet»s betragtninger efter kongressen vedkommende omorganiseringen:

«Av de mange viktige saker som kongressen behandlet kommer i første rekke spørsmålet om organisasjonsformenes omlegning. Diskusjonen herom varte i 3 møter og viste at de fagorganiserte arbeidere hadde grundig kjennskap til dette spørsmåls mange og vanskelige sider.

Ved voteringen blev Sekretariatets innstilling som tidligere er gjengitt i sin helhet vedtatt mot 1 stemme. Et forslag om tilslutning til 9-mannskomiteens flertallsforslag opnådde 24 stemmer. En rekke andre endringsforslag blev også forkastet. Den eneste forandring i Sekretariatets innstilling som blev vedtatt var at tvister som eventuelt oppstår ved omlegningen skal avgjøres av Sekretariatet selv istedetfor av et utvalg.

Kongressens beslutning innebærer at for fremtiden skal hovedenhetene innenfor Landsorganisasjonen være de landsomfattende industriorganisasjoner eller forbund. Organisasjonens grunnlag skal være arbeidsplassen eller bedriften, og på en og samme arbeidsplass skal bare én industriorganisasjon være representert. Man vil når omlegningen er iverksatt komme bort fra det forhold at der på en større arbeidsplass kan være op til 6—8 forskjellige forbund representert, forbund som hvad opbygning, organisasjonsprocent, kontingent og ydelser o. s. v. angår kan være temmelig uensartet. Det er ingen tvil om at en omlegning gjennomført med god vilje og bistand av alle interesserte parter i høy grad vil bety en konsolidering av industriarbeidernes makt og bety et mektig skritt henimot en økonomisk organisasjon efter produksjonslinjer med den nødvendige vekt lagt på å fremme lønsarbeidernes industrielle og klasse-solidaritet.

Kongressens beslutning i denne sak er forutsatt gjennomført hurtigst mulig og senest innen 30 juni 1924. På grunn av tarifforhandlingene og meglingen i de større industrier er Sekretariatet i disse dager sterkt optatt. Organisasjonens omlegning er dog allerede under forberedelse og for bygningsindustrien f. eks. allerede langt fremskredet. Også for de øvrige industrier vil saken bli fremmet så hurtig som forholdene tillater.

Allerede før kongressens beslutning blev det innledende arbeide igangsatt for å realisere tanken om et bygningsindustriarbeiderforbund. Den 20 februar 1923 avholdtes en forberedende konferanse av representanter fra samtlige de forbund, hvortil bygningsarbeiderne var tilsluttet samt en representant fra Landsorganisasjonen.

Konferansen vedtok følgende beslutning:

«Konferansen gir sin tilslutning til dannelse av et bygningindustriarbeiderforbund. For snarest mulig å få fastsatt grensen for forbundet vil konferansen henstille til Landsorganisasjonen å opta dette spørsmål til overveielse sammen med de interesserte forbund og få saken avgjort på den måte kongressen måtte bestemme.

Til å utarbeide lover og administrasjonsordning for det nye forbund og efter forbundsstyrenes nærmere bestemmelse å sammenkalle det eventuelle konstituerende landsmøte, nedsettes en komite på 7 medlemmer. Komiteens forslag til lover og administrasjons-

ordning skal forelegges et fellesmøte av de interesserte forbundsstyrene før forslagene omsendes til behandling i avdelingene. Forbundsstyrenes uttalelse til komitéens innstilling skal vedlegges ved oversendelsen til foreningene.»

Til komité valgtes A. Schultz, Murerforbundet, Guldvog, Malerforbundet, Haakestad, Trearbeiderforbundet, Fredsti, Jern- og Metalarbeiderforbundet, Haugen, Elektrikkerforbundet, Ødegaard, Arbeidsmandsforbundet, og Volan, Landsorganisasjonen.

Med hensyn til tidspunktet for forbundets opprettelse var konferansen enig om at dette burde skje så snart som mulig og følgende forslag blev enstemmig vedtatt:

«Konferansen forutsetter at forbundet konstitueres snarest mulig i løpet av sommermånedene 1923.»

Som følge av de beslutninger Landsorganisasjonens kongress fattet måtte Arbeidsmandsforbundet straks sette arbeidet igang med realiseringen av beslutningen, særlig av den grund at omorganiseringen skulde være endelig gjennomført innen 1 juli 1924.

Allerede på forbundets hovedstyremøte den 15 mars 1923 og følgende dager var saken optatt til behandling og hovedstyret vedtok følgende uttalelse:

Under henvisning til den av Arbeidernes faglige Landsorganisasjons 10. kongres fattede beslutning angående organisasjonens omlegning fra fag- til industriforbund, vil hovedstyret for Norsk Arbeidsmandsforbund, hvad angår gjennomførelsen av kongressens beslutninger, uttale:

Kongressen har fastslått at *grunnlaget for fagorganisasjonens oppbygning skal være arbeidsplassen*, og at der på en og samme arbeidsplass (bedrift) kun skal være en organisasjon representert, hvilket vil si, at der nu skal foretas en overføring av medlemmene til det forbund som representerer majoriteten på arbeidsplassen eller til den industriorganisasjon hvorunder til vedkommende bedrifts arbeidere sorterer.

For Arbeidsmandsforbundets vedkommende må der således straks foretas overføring til de respektive forbund av enkelte foreninger som ennå er tilbake, men som rettelig hører hjemme i andre forbund og industrier. Som ekspl. nevnes:

1. Opløfjordens Lastearbeiderforening overføres til Norsk Papirindustriarbeiderforbund.
2. Vaagenes Arbeiderforening (Hovdenak Stolfabrik) overføres til Norsk Møbelindustriarbeiderforbund.
3. Drammens Støperiarbeiderforening, Strømmens Dokarbeiderforening, Kristiania, 2 foreninger ved Kristiania Spikerverk og Hjelpearbeidernes Gruppe i avdeling 43, Trondhjem overføres til Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
4. Rengjøringskvinnene ved kommunenes skoler m. v. overføres til Norsk Kommunearbeiderforbund.
5. Rengjøringskvinnene ved jernbanene overføres til Jernbaneforbundet.

6. Rengjøringskonene ved statens etablissementer, som postkontorer m. v. overføres til en organisasjon av statens tjenestemenn som allerede er tilsluttet Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.
7. Lensearbeiderne i Skiensvassdraget, Larvik og Vefsens lenser overføres til Papirindustriarbeiderforbundet.

Disse 7 grupper kan overføres snarest til de allerede bestående organisasjoner som de i henhold til kongressens beslutning i fremtiden skal tilhøre. Overføringen kan etter hovedstyrets opfatning ske straks uten at det kan sies å skade noens interesser.

Specialarbeiderne ved bryggerier, chokoladefabriker m. fl. virksomheter innen næringsmiddeltilvirkningen bør snarest mulig overføres til de respektive foreninger tilsluttet Arbeidsmandsforbundet som allerede består ved bedriftene for på den måte straks å påbegynne arbeidet med samlingen av arbeiderne på en og samme arbeidsplass i samme organisasjon.

Innenfor de her nevnte virksomheter er antallet av medlemmer tilsluttet andre forbund enn Arbeidsmandsforbundet så litet at det på ingen måte vil skade de forbunds interesser som de nu tilhører om overgangen skjer snarest mulig.

For bergverksindustrien og anleggsvirksomheten vil forholdet arte sig noget anderledes, da antallet må forutsettes å være noget større, men dog ikke så stort at de øvrige forbunds interesser kan antas å lide særlig skade om overgangen skjer snarest.

Dette også av den grunn at bergverksarbeiderne og anleggsarbeiderne forutsettes å bli stående i Arbeidsmandsforbundet i fremtiden.

Det er en rekke andre eksempler som kunne påpekes, men dette ansees overflødig, men overføring må skje i sin almindelighet i alle industrier.

Hvad angår grupper med større antall arbeidere som f. eks. sten-, jord- og cementarbeidere som forutsettes overgå til et nytt bygningsindustriarbeiderforbund og andre større grupper som kan tenkes å etablere sine egne forbund vil hovedstyret uttale at der *først og fremst må sørges for å ordne medlemsskapet på arbeidsplassen* og i de tilfelle hvor disse arbeidere er tilsluttet «blandede» foreninger må den nødvendige forsiktighet utvises så det ikke blir stående igjen nogen enkelte få medlemmer tilhørende andre brancher som ikke har andre foreninger å slutte sig til, men disse må fortsette medlemsskapet i samme forening som bygningsarbeiderne så de kan opretholde forbindelsen med organisasjonen ellers kan det befryktes at disse medlemmer tapes.

Dette arbeide ute på arbeidsplassen må gjennomføres før der gås i gang med etablering av nye forbund for ellers har ikke de eventuelle nye forbund det nødvendige holdbare grunnlag å bygge på.

Da spørsmålet om dannelse av et bygningsindustriarbeiderforbund allerede er skutt sterkt i forgrunnen og det forberedende arbeide allerede påbegynt, vil hovedstyret bemerke med hensyn til forbundets ramme følgende:

Det skal kun omfatte den byggevirksomhet som kan betegnes som *boligtilvirkning* og opta også de bedrifter som tilvirker byggematerialer, såsom teglverk og kalkfabrikker, der fremstiller kalk til bygningsmaterialer og cementvarefabrikerne.

All byggevirksomhet, der står i forbindelse med utbygningen av kraftanlegg, når byggevirksomheten er et ledd i kraftanlegget, skal sortere under anleggsarbeidernes organisasjon.

Med hensyn til overføringen av store grupper medlemmer til andre allerede bestående forbund eller nye forbund må det ordnes så at der ikke fra det ene forbund rives ut et stort antall medlemmer før omorganiseringen i sin helhet er så langt fremmet at der kan skje en samtidig overføring fra det ene til det annet forbund. Hvis man ikke på dette punkt nøie følger denne regel men ganske vilkårlig fordeler overføringen, vil det lett kunne opstå forhold som i høi grad skader de enkelte forbund og den samlede organisasjon.

Angående et eventuelt tekstilarbeiderforbund bemerkes:

Det må ansees formålstjenlig både av hensyn til tekstilarbeiderne selv og av hensyn til organisasjonen i sin helhet at denne gruppe danner et eget forbund bestående av tekstilfabrikarbeiderne og trikotagearbeiderne.

I følge den beretning som has fra de øvrige skandinaviske land må de to arbeidsgrupper stå i samme organisasjon. Erfaringene fra Sverige, Danmark og Finland viser også formålstjenligheten av at tekstilarbeiderne har sin egen organisasjon så hovedstyret tilråder at arbeidet med dannelse av dette forbund påbegynnes snarest mulig.

Angående et næringsmiddelforbund bemerkes: «Grunnlaget for dette forbund må være de i N. A. F. stående industrier, som er beskjeftiget med tilvirkningen av nærings- og nydelsesmidler og at disse sammenslutes med Baker- og Konditorforbundet og Kjøttindustriarbeiderforbundet.

Forsåvidt der ikke opnåes enighet om en sammenslutning av samtlige foreninger der nu sorterer under Arbeidsmandsforbundet innen denne industri, må der frarådes dannelse av et sådant forbund inntil der er skapt enighet om *hel* sammenslutning.

Angående kjemisk-tekniske og elektrokjemiske industri bemerkes:

Gjennomførelsen av tanken om et felles forbund for alle de høist uensartede bedrifter som finnes innen denne kategori blir i virkeligheten et Arbeidsmandsforbund på en annen måte enn det nuværende. Bedriftene er så høist forskjellige at der ikke er tale om at kunne etablere noget tariffellesskap. En sildoljefabrikk kan ikke sammenlignes med en cementfabrikk og en sepefabrikk kan ikke sammenlignes med en kalkfabrikk. Det er også virksomheter, som f. eks. sprengstoffabrikken, der har større interessefellesskap med grube- og anleggsvirksomhetene enn med noen virksomhet innen selve den kjemiske industri.

Hvis man skal tenke anvendt boikott av en sprengstoffabriks produkter, blir det ikke arbeiderne ved en porselensfabrikk som må påkalles, men grube- og anleggsarbeiderne. Hvis grube- og anleggs-

arbeiderne i en konfliktsituasjon har interesse av å hindre tilførselen av sprengstoff, må disse fabrikkers arbeideres sympati påkalles. Sprengstoffabrikkenes forhold til grube- og anleggsvirksomheten kan sammenlignes med gjærfabrikkens forhold til brødfremstillingen og at gjærfabrikkens og bakerens naturlige forbindelsespunkter er også tilstede for de foran nevnte virksomheter.

Efter hovedstyrets opfatning er det en av de vanskeligste sider å løse ved omorganiseringen og må hver enkelt industrigrupen få anledning til å uttale sig om de vil være med på etableringen av et *Kjemisk Arbeiderforbund* som i virkeligheten blir et nytt Arbeidsmandsforbund eller om de vil fortsette sit medlemskap i det nuværende Arbeidsmandsforbund.

Hvis man forutsetter at arbeiderne innen den elektrokjemiske industri er for dannelsen av eget forbund, hvortil tenkes knyttet de øvrige kjemiske tekniske bedrifter, har det vesentlig numerisk betydning. Den elektrokjemiske industris arbeidere har ingen teknisk eller prinsipiell skade av om arbeiderne ved sepefabrikker, oljeraffinerier, fyrstikkfabrikker m. fl. ikke tilslutter sig det eventuelle nye forbund, men det vil kun være av betydning på den måte, at større tilslutning øker den økonomiske kraft og solidariteten, men det vil i like stor grad svekke disse forhold for det forbund de nu er tilsluttet, så organisasjonen som helhet tilføres ingen øket reel fordel.

Det bør derfor grundig overveies om man ikke også i fremtiden skal opretholde et stort, samlende arbeidsmannsforbund, sammensatt av forskjellige mindre, uensartede fabrikk- og grovarbeidervirksomheter.

Dette resonnement kan også overføres til den fabrikkmessige fremstilling av levnettsmidler og er det heller ikke nogen unaturlig sammenslutning om også denne fabrikkvirksomhet var tilsluttet et fabrikkarbeiderforbund.

Da imidlertid kongressens beslutning forutsetter et næringsmiddelforbunds opprettelse, må de interesserte foreninger uttale sig herom. Likeledes må medlemmenes mening innen den elektrokjemiske og kjemisk tekniske industri høres, og må den opfatning som der er rådende, være den avgjørende.

For å bringe klarhet i medlemmenes opfatning av spørsmålet blir det straks å utarbeide en detaljert fremstilling og oversende foreningene både innen tekstilindustrien, nærings-, kjemisk og elektrokjemisk industri til uttalelse.

Så snart foreningenes svar foreligger, skal det sammenkaldes generalforsamlinger av de forskjellige grupper, hvor den endelige avgjørelse treffes, og denne er bindende for samtlige foreninger innen om vedkommende industri.

Av foranstående fremgår at hovedstyrets opfatning gikk ut på, at først skulde de mindre grupper og tildels enkelte arbeidere som var tilsluttet andre organisasjoner ved de bedrifter, hvis hovedmasse av arbeidere var tilsluttet Arbeidsmandsforbundet, overføres til Arbeidsmandsforbundet, og at dette straks skulde overføre til de respektive forbund de mindre grupper og enkelte foreninger, som naturlig hørte hjemme i andre forbund.

Imidlertid kom man snart til det resultat, at for så vidt det blev tale om etablering av egne forbund, både for nærings- og nydelsesmiddelindustrien og den kjemisk-tekniske og elektrokjemiske industri, var det ikke strengt tatt nødvendig å foreta denne overføring, da omorganiseringsprosessen skulde være gjennomført på så forholdsvist kort tid.

Saken i sin almindelighet utviklet sig meget hurtig således, at det blev stor stemning for dannelse av egne forbund både for nærings- og nydelsesmiddelarbeiderne og de kjemisk tekniske og elektrokjemiske bedrifters arbeidere. Likeledes var det avgjort stemning for, at alle foreninger som tidligere har vært omfattet av den kjemiske gruppe innen Arbeidsmandsforbundet, vilde slå følge over i et nytt, kjemisk industriarbeiderforbund, og hertil kommer den stilling, som allerede var inntatt for bygningsarbeidernes vedkommende.

Hermed var det avgjort, at omorganiseringen for Arbeidsmandsforbundets vedkommende vilde få omfattende konsekvenser, og var det derfor i det fremtidige arbeidsmandsforbunds interesse å få omorganiseringen gjennomført så å si i de ytterste konsekvenser. Man foretok derfor en hel omgruppering av alle foreninger, som ifølge det industrielle prinsipp rettelig hørte hjemme i andre forbund, og foreslog for Landsorganisasjonen at overføringen skjedde i overensstemmelse hermed, hvilket også fikk enstemmig tilslutning.

Det første nye forbund som etablertes etter landskongressens beslutning, var Norsk Bygningsarbeiderforbund. Dette skulde bestå bl. a. av alle bygningsarbeidere, også de tilsluttet Arbeidsmandsforbundet, som bestod av 13 murarbeiderforeninger, 17 sten-, jord- og cementarbeiderforeninger samt foreningene ved teglverkene, kalkfabrikkene og cementvarefabrikkene med et medlemstall av ca. 1964.

Bygningsarbeiderforbundets landsmøte avholdtes i dagene 22—26 oktober 1923. Forbundet trådte i virksomhet 1 november s. å.

Efter Bygningsarbeiderforbundet kommer de arbeidere, som er beskjeftiget i bedrifter for tilvirkning av nærings- og nydelsesmidler, hvilke er:

Hermetikkfabrikkene og til disse knyttede blikkemballagefabrikker, melkekondenseringsfabrikkene, margarinfabrikkene, ølbryggeriene og mineralvannfabrikkene, chokolade- og dropsfabrikkene og møllene. Til dette forbund avgav Arbeidsmandsforbundet 33 avdelinger med tilsammen ca. 2812 medlemmer.

I forbindelse hermed må anføres, at kongressens beslutning om et nærings- og nydelsesmiddelarbeiderforbund sviktet, idet hverken bakerne eller Kjøttindustriarbeiderforbundet vilde tilslutte sig et Norsk næringsmiddelarbeiderforbund. men for å etablere et organisasjonsmessig samarbeide nedsattes en komité for å søke å finne en form for dette samarbeide. Komitéen avholdt flere møter, hvor spørsmålet drøftedes.

Komitéen, bestående av Johs. M. P. Ødegaard, Richard Hansen, Johan Nygaard, O. Ripnes, Ole Storaas, Alfred Nilsen og Landsorganisasjonens representant Ole O. Lian, sammenfatter det som er fremkommet under forhandlingene, i følgende uttalelse:

1. Det bør være organisasjonene innen næringsmiddelindustrien magtpåliggende å samle alle næringsmiddelarbeidere i ett forbund.
2. Inntil så kan skje og av grunner som nevnt i komitéinnstillingens premisser har man intet å innvende mot at Norsk Arbeidsmandsforbund organiserer samtlige grupper av næringsmiddelarbeidere som omfattes av forbundet, i et eget forbund (kfr. Arbeidsmandsforbundets cirkulære av 24 mars 1923).
3. Mellem Arbeidsmandsforbundet, Baker- og Konditorforbundet og Kjøttindustriarbeiderforbundet opprettes et kartell med faste regler for samarbeidet.

I tilslutning til foranstående foreslås følgende regler for et kartell mellem hovedorganisasjonene innen næringsmiddelindustrien. (Reglene er i overensstemmelse med dem som gjelder for det «grafiske kartell»):

§ 1.

Norsk Næringsmiddelarbeiderforbund, Norsk Baker- og Konditorforbund og Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund slutter sig sammen i et kartell omfattende næringsmiddelindustrien.

Kartellets formål er ved samarbeide å fremme og ivareta felles faglige og økonomiske interesser.

§ 2.

Kartellets virksomhet ledes av et sentralkartellstyre på 6 medlemmer, hvorav hvert forbund velger 2 med suppleanter. Styret konstituerer sig selv med formann og sekretær samt suppleanter for disse.

§ 3.

Styret holder møter efter behov, dog minst et møte hver måned. Møtene sammenkalles på foranledning av formannen, eller når et forbunds representanter anmoder om det.

Sekretæren fører protokoll over de saker som behandles, og de beslutninger som fattes.

§ 4.

Styret skal tre sammen ved lønnsbevegelser, streiker, lockouter eller andre konflikter, som vedrører nogen av forbundene. Herunder drøftes taktikk og aksjoner.

§ 5.

Den stedlige agitasjon understøttes i fellesskap gjennom kartellet. Komitéens forslag er i møte 27 september bifalt av sekretariatet.

Det *stedlige* samarbeide mellem de forskjellige grupper av arbeidere innen næringsmiddelindustrien forutsettes ordnet av Sekretariatet gjennom de av kongressen vedtagne stedlige industrigrupper.

Efter de her foretatte forandringer bestød Arbeidsmannsforbundet av vesentlig grube og anleggsarbeidere og tekstilarbeidere.

For disse gruppers vedkommende har spørsmålet om den fremtidige organisasjonsform vært særlig oppe til behandling blandt tekstilarbeiderne.

Tekstilarbeidernes industrikomité besluttet på sitt møte den 20 juni 1923 enstemmig å anbefale dannelse av et tekstilarbeiderforbund allerede fra 1 juli 1924.

Under forutsetning av, at medlemmene gav sin tilslutning til industrikomiteens opfatning, besluttet nedsatt en komité for videre bearbeidelse av spørsmålet.

Komiteen blev bestående av:

N. E. Nilsen, Ingv. Olsen, Jørgen Knudsen, Anna Gulbransen og Sigrid Dahl. Som representant fra forretningsutvalget tiltrådtes komiteen av Eikefjord.

Komiteen omsendte spørsmålet til avdelingene i sirkulære av 23 juli 1923

Ved sakens behandling i foreningene fremkom følgende resultat: For eget forbund 278 stemmer, imot eget forbund 42 st., tils. 320.

Av stemmetallet fremgår, at det er absolut flertall for eget forbund, men deltagelsen fra medlemmene har vært yderst liten. Medlemstallet på dette tidspunkt var ca. 1300.

Da resultatet viste en så ringe deltagelse fra avdelingenes side i behandlingen av dette viktige spørsmål, fant komiteen det ikke tilrådelig å bygge nogen endelig avgjørelse herpå.

Der førtes en rekke konferanser mellom representanter fra Skredderforbundet, Skotøiarbeiderforbundet, Arbeidsmannsforbundet og hovedorganisasjonen for å bringe på det rene muligheten for etablering av et bekledningsarbeiderforbund.

Det kom snart tilsyne at mulighetene herfor var meget små, idet både skredderne og skotøiarbeiderne uttalte sin uvilje hertil. Begge disse forbund ønsket helt å opprettholdes i sin tidligere form.

Komiteen utsendte derfor et nytt sirkulære av 29 desember til tekstilarbeiderforeningene med redegjørelse over den foretatte avstemning på grunnlag av sirkulæret av 23 juli 1923 samt meddelelse om resultatet av de stedfundne konferanser med de i et eventuelt bekledningsarbeiderforbund interesserte forbund.

Medlemmene blev forelagt følgende spørsmål til besvarelse:

1. Er foreningen enig i at der opprettes eget forbund? eller
2. er foreningen enig i at gruppen inntil videre blir stående i Norsk Arbeidsmandsforbund?

Spørsmålets behandling i foreningene viste følgende resultat:

For punkt 1 avgaves 152 stemmer. For punkt 2 avgaves 248 stemmer tilsammen 400 stemmer.

Ved årets utgang var der således ikke truffet nogen endelig avgjørelse.

Resumé:

Ved årets utgang har 13 murarbeiderforeninger, 17 sten-, jord- og cementarbeiderforeninger samt endel spredte foreninger ved teglverk og cementvarefabriker med tilsammen 1964 medlemmer gått over i Norsk Bygningsarbeiderforbund. 33 foreninger med tilsammen 2800 medlemmer var gått over i Norsk nærings- og nydelses-

middelarbeiderforbund. 46 foreninger med tilsammen 3787 medlemmer til Norsk kjemisk Industriarbeiderforbund. Til disse tre nystiftede forbund har Norsk Arbeidsmannsforbund avgitt tilsammen 109 foreninger med tilsammen 8563 medlemmer.

Foruten de her nevnte større grupper er avgitt medlemmer til følgende forbund: Norsk Kommunearbeiderforbund 5 foreninger med tilsammen 78 medlemmer, Norsk Papirindustriarbeiderforbund 5 foreninger med tilsammen 167 medlemmer. Norsk Jern- og Metalarb. forbund 6 foreninger med tilsammen 237 medlemmer. Norsk Transportarbeiderforbund 3 foreninger med tilsammen 144 medlemmer.

Samlet sum for foranstående 4 forbund er 19 foreninger med tilsammen 626 medlemmer.

Totalsummen blir 128 foreninger med tilsammen 9189 medlemmer.

Det er således en sterk reduksjon av Arbeidsmandsforbundets medlemstal som har foregått i løpet av siste kvartal 1923.

Hvad vi hittil har fått tilbake er arbeiderne ved grubene og anleggene, som tidligere har vært tilsluttet andre forbund. Så det kommer endel igjen, men det blir lite i forhold til hvad vi har overført til andre forbund.

Fra 1 januar i år består Arbeidsmandsforbundet vesentlig av grube- og anleggsarbeidere og tekstilarbeidere samt nogen få andre foreninger, som ennå ikke har orientert sig til de respektive industriforbund, som de mere naturlig hører sammen med enn fortsatt medlemsskap i Arbeidsmandsforbundet.

Med hensyn til medlemsbevegelsen forøvrig henvises til beretningens spesielle avsnitt herom. —

Tabell I. Lønnsbevegelser avsluttet i 1923.

Løpe-nr.	Bedrift	Antall arbeidere		Tidligere lønns- og dyrtidstill.					Opnaadd lønns- og dyrtidstill.					Den procentvise forandring i akkordarb. (+ eller -)	Forandring pr. arb. pr. aar beregnet i kr. (+ eller -)	Lønnsforhøvelsen utgjør i alt pr. år beregnet i hele kr.	Lønnsnedslaget utgjør i alt pr. år beregnet i hele kr.	Arb. tid pr. uke		Tillegg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dager		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsstans?	Anmerkninger
		I alt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Minstelønn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Minstelønn i akkord	Dyrtidstill.					Tidligere	Opnaadd	Tidligere pct.	Opnaadd pct.	Tidligere	Opnaadd				
I. Anleggsvirksomhet.																											
1	Brække kraftanlegg . . .	90	75	1.70 1.60	—	—	—	—	1.70 1.60	—	—	—	—	—	—	—	—	48	48	50-100	50-100	12	12	ja	ja	nei	Overenskomst prolongert.
2	A/S Saudefaldene	40	40	2.20 2.40 2.50	—	—	—	—	1.70 1.90 2.00	—	—	—	—	—	÷1100	—	44 000	48	48	50-100	50-100	12	12	ja	ja	nei	
3	Rånåsfossanlegget	90	60	1.50	—	—	—	—	1.50	—	—	—	—	—	—	—	—	48	48	25-50-100	25-50-100	12	12	ja	ja	nei	De arbeidere som bor i Rånåsfoss og arbeider ved Sunsfoss får fribillett mellom Rånåsfoss og Blaker stasjon.
4	Noreanlegget.	—	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Streikens årsak var at akkordprisen nedsattes fra 485.00 til 465.00 pr. l. m. Resultatet blev at prisen sattes til 470.00.
5	A/S Tyinfaldene	60	25	1.32	—	—	1.15	—	1.20	—	—	1.00	—	—	÷ 264	—	15 840	48	48	25-50-100	25-50-100	6	6	ja	ja	nei	
6	Solbergfoss—Mørkfossanlegget	250	82	1.60	—	—	1.40	—	1.60	—	—	1.40	—	—	—	—	—	48	48	25-50-100	25-50-100	12	12	ja	ja	ja	
7	Tr.hjems Elektricitetsverk	90	70	—	—	—	—	—	1.50 1.70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	—	25-50-100	—	12	ja	nei	nei	
8	Bærumsbanen	150	60	—	—	—	—	—	1.53 1.43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	—	25-50-100	—	12	ja	nei	nei	Overenskomsten for bygningsindustrien er gjort gjeldende.
9	Akersbanene	195	150	—	—	—	—	—	1.60	—	—	1.30	—	—	—	—	—	—	48	—	25-50-100	—	—	Reglement	nei	nei	Feriegodtgj. beregnes med 5 pct. av vedk. arbeiders timelønn multiplisert med hans utførte antall arbeidstimer.
10	Hamar kommune (Vandverksanlegget)	36	31	—	—	—	—	—	1.53 1.43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	—	25-50-100	—	6	ja	nei	nei	

Tabell I. Lønnsbevegelser

Løpe-nr.	Bedrift	Antall arbeidere		Tidligere lønns- og dyrtidstill.					Opnaadd løn og dyrtidstill.					Den prosentvise forandring i akkordarb. (+ eller -)
		I alt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Minstelønn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Minstelønn i akkord	Dyrtidstill.	
18	Aasen og Mjøndalens kalkfabrik	10	10	—	—	—	—	—	1.70	—	—	—	—	—
19	Kongsvinger kommune	35	23	—	—	—	—	—	1.43	—	—	1.30	—	—
20	Kongsberg bygningsindustri	40	36	—	—	—	—	—	1.53 1.43	—	—	—	—	—
IV. Glasindustrien.														
21	A/S Bergens glasverk og A/S Moss glasverk	188	66	—	—	67.00 78.00	—	—	—	—	64.00 74.50	—	—	—
22	Chr. glasmagasin	375	231	Menn 1.71-1.20 Kvinner 0.90.	—	—	—	—	Menn 1.71-1.20 Kvinner 0.90	—	—	—	—	—
V. Næringsindustrien.														
<i>Hermetikindustrien;</i>														
23	Bergen	500	149	Menn 1.35 Kvinner 1.00	—	1.25 0.77	—	—	1.35 1.00	—	1.25 0.70	—	—	—
23	Trondhjem	160	130	Menn 1.25 Kvinner 0.75	—	—	—	—	—	—	1.25 0.70	—	—	—
24	A/S Bjølsen valsemølle. Moss aktiemøller, Skiens aktiemølle, J. C. Piene & søn og Fælleskj.s mølle, Kambo.	230	183	—	—	Menn 75.00-82.50 Kvinner 48.00	—	—	—	—	Menn 71.50-78.75 Kvinner 45.75	—	—	—
25	Bryggerier og mineralvannfabrikker i Kristiania, Moss og Trondhjem	1461	1181	Menn 1.60 Kvinner 1.15	—	—	—	—	Menn 1.53 Kvinner 1.10	—	—	—	—	—
26	Trondhjems komm. bakeri	30	20	—	—	75.00 80.00	—	—	—	—	75.00 80.00	—	—	—

avsluttet i 1923. (Forts.).

Forandring pr. arb. pr. aar beregnet i kr. (+ eller -)	Lønnsforhøielsen utgjør i alt pr. aar beregnet i hele kr.	Lønnsmedslaget utgjør ialt pr. aar beregnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Tillegg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dager		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsløstans?	Anmerkninger
			Tidligere	Opnaadd	Tidligere pct.	Opnaadd pct.	Tidligere	Opnaadd				
—	—	—	—	48	—	25-50 100	—	—	ja	nei	ja	Feriegodtgjørelse for 1923, kr. 65.00.
—	—	—	—	48	—	25-50 100	—	12	ja	nei	nei	
—	—	—	—	48	—	25-50 100	—	—	ja	nei	nei	Overenskomsten for bygningsindustrien gjøres gjeldende fra 18 oktober. Feriegodtgjørelse regnes tilbake fra vedk. arbeiders tiltræden ved omhandlede byggearbeide.
+ 156.00 + 182.00	31 772	—	48	48	25-50 100	25-50 100	12	12	ja	ja	nei	
—	—	—	48	48	25-50 100	25-50 100	12	12	ja	ja	ne	
—	—	—	48	48	25-50 100	25-50 100	8	8	ja	ja	nei	
—	—	—	48	48	25-50 100	25-50 100	—	8	ja	ja	nei	
+ 182.00 + 195.00 + 117.00	—	78 910	48	48	25-50 100	25-50 100	12	12	ja	ja	nei	Reduksjonen består i den ved oktoberreguleringen i 1922 foretatte nedsettelse på 4.7 prosent.
+ 168.00 + 120.00	—	213 320	48	48	25-50 100	25-50 100	12	12	ja	ja	nei	Do.
—	—	—	48	48	25-50 100	25-50 100	12	12	ja	ja	nei	

Lønsbevægelser

Løpe-nr.	Bedrift	Antall arbeidere		Tidligere lønn og dyrtidstill.					Opnaadd løn- og dyrtidstill.					Den procentvise forandring i akkordarb. (+ eller -)
		I alt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Minstelønn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Minstelønn i akkord	Dyrtidstill.	
VII. Kemisk teknisk industri.														
36	Cementfabr. «Norge» . .	190	173	1.90 1.50	—	—	—	1.60 1.40	—	—	—	—	—	—
37	Chr. Portland cementfabrik, Slemmestad . .	400	357	1.87 1.78	—	—	—	1.70 1.60	—	—	—	—	—	—
38	Nitedal kruttverk	23	16	Menn 1.60-1.85 Kvinner 1.05	—	—	—	Menn 1.60-1.85 Kvinner 1.05	—	—	—	—	—	—
39	Lilleborg fabrikker a/s	125	65	Menn 1.92-1.60 Kvinner 1.24-0.96	—	91.00 82.00	—	Menn 1.84-1.52 Kvinner 1.18-0.94	—	86.75 78.15	—	—	—	—
40	A/S Dalen Portland cementfabrikk	370	194	1.60 1.45	—	—	—	1.55 1.40	—	—	—	—	—	—
41	Svelvik cementvarefabr.	11	9	1.20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	Fyrstikkindustrien	771	422	Menn 1.70-1.53 Kvinner 1.01-0.91	—	—	—	Menn 1.61-1.50 Kvinner 0.96-0.86	—	—	—	—	—	—
43	Den norske galoge- & gummifabrikk	120	70	Menn 1.70-1.50 Kvinner 1.05-0.80	—	—	—	Menn 1.70-1.50 Kvinner 1.05-0.80	—	—	—	—	—	—
44	Græsvik kem. fabrikk . .	101	101	1.45 1.35	—	—	—	1.45 1.35	—	—	—	—	—	—

avsluttet 1923. (Forts.).

Forandringen pr. arb. pr. år beregnet i kr. (+ eller -)	Lønnsforhøielsen utgjør i alt pr. år beregnet i hele kr.	Lønnsnedslaget utgjør i alt pr. år beregnet i hele kroner	Arb.tid pr. uke		Tillegg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dager		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsstans?	Anmerkninger
			Tidligere	Opnaadd	Tidligere pct.	Opnaadd pct.	Tidligere	Opnaadd				
÷ 720 ÷ 240	—	65 000	48	48	50-100	50-100	12	8	ja	ja	ja	
÷ 408 ÷ 432	—	276 000	48	48	50-100	25-50-100	12	12	ja	ja	ja	
—	—	—	48	48	50-100	25-50-100	12	8	ja	ja	nei	
÷ 208 ÷ 192 ÷ 144	—	23 360	48	48	25-50-100	25-50-100	12	12	ja	ja	nei	
÷ 120	—	50 000	48	48	50-100-200	50-100-200	8	8	ja	ja	nei	
—	—	—	48	48	25	—	8	—	nei	ja	ja	Da arbeidet skulde gjenoptas efter den gamle timelønn, krevet bedriften — for at skille sig med foreningens formann — at arbeiderne skulde melde sig enkeltvis. 6 av arbeiderne efterkom dette og gikk ut av foreningen. Bedriften blev blokkert.
Menn ÷ 216.00 Kvinner ÷ 72 Kvinner ÷ 120.00	—	101 760	48	48	25-50-100	25-50-100	12	8	ja	ja	nei	
—	—	—	48	48	25-50-100	25-50-100	8	8	ja	ja	ja	Overenskomsten blev prolongert med et tillegg på akkord-satsene på 5 pct.
—	—	—	48	48	25-50-100	25-50-100	—	—	ja	ja	ja	Feriegodtgj. eller ferie som for jernindustrien skal gjøres gjeldende.

Tabell I. Lønnsbevegelser

Løpe-nr.	Bedrift	Antall arbeidere		Tidligere lønns- og dyrtidstill.				Opnådd løn og dyrtidstill.					Den prosentvise forandring i akkordarb. (+ eller -)	
		I alt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Minstelønn i akkord	Dyrtidstill.	Pr. time	Pr. dag	Pr. uke	Minstelønn i akkord		Dyrtidstill.
51	Vestlandet: A/S Pettersen & Dekkes Tricotagefabrikker, A/S Rosendal & Co., A/S Samnanger Uldvarefabrik, A/S Hillevåg & Olte Fabrikker, A/S Dale Fabrikker, Jæderens Uldvarefabrik A/S, A/S De forenede Uldvarefabrikker for så vidt angår avdelingen Åsen	—	—	Menn 1.30 Kvinner 0.75	—	—	—	—	Menn 1.24 Kvinner 0.72	—	—	—	—	—
52	Kongsvinger uldspinneri	34	34	Menn 1.40 Kvinner 0.80	—	—	—	—	Menn 1.35 Kvinner 0.77	—	—	—	—	—
53	Vikesund uldvarefabrik	23	22	Menn 1.40 Kvinner 0.80	—	—	—	—	Menn 1.34 Kvinner 0.77	—	—	—	—	—
54	Ihlens uldvarefabrik . .	70	32	Menn 1.40 Kvinner 0.80	—	—	—	—	Menn 1.34 Kvinner 0.77	—	—	—	—	—
IX. Jernindustrien.														
55	Forskjellige bedrifter som kommer inn under overenskomsten i jernindustrien	210	181	—	—	—	1.10 1.25	—	—	—	—	1.05 1.19	—	—
56	Akers mek. verksted. . .	99	99	—	—	—	1.10 1.25	—	—	—	—	1.05 1.19	—	—
X. Forskjellige virksomheter.														
57	Skienfjordens fellesfløtning	140	70	1.50	—	—	—	—	1.40	—	—	—	—	—
58	O. Mustad & Søn, Lysaker	170	160	Menn 1.55 Kvinner 1.06	—	—	—	—	—	—	—	Menn 80.00 Kvinner 54.00	—	—
59	Rengjøringskvinnene ved Kr.a Vestbanest..	29	26	—	—	—	—	—	—	7.30	—	—	—	—
60	Nedre Laagens fellesfløtning	42	30	1.50	—	—	—	—	1.40	—	—	—	—	—

avsluttet i 1923. (Forts.).

Forandring pr. arb. pr. år beregnet i kr. (+ eller -)	Lønnsforhøielsen utgjør i alt pr. år beregnet i hele kr.	Lønnsnedslaget utgjør i alt pr. år beregnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Tillegg for over-, nat- og helligdagsarbeide		Ferie i dager		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidsstans?	Anmerkninger
			Tidligere	Opnådd	Tidligere pct.	Opnådd pct.	Tidligere	Opnådd				
÷ 144 ÷ 72	—	339 840	48	48	25-50-100	25-50-100	8	8	ja	ja	nei	Overenskomst for 1923 er prolongert med den forandring som den nye feriebestemmelse inneholder.
÷ 120 ÷ 72	—	3 024	48	48	50-100	50-100	12	8	ja	ja	nei	
÷ 144 ÷ 72	—	2 304	48	48	25-50-100	25-50-100	8	8	ja	ja	nei	
÷ 144 ÷ 72	—	6 760	48	48	25-50-100	25-50-100	8	8	ja	ja	nei	
÷ 120 ÷ 144	—	27 720	48	48	25-50-100	25-50-100	8	8	ja	ja	nei	Reduksjonen består i den ved oktoberreguleringen i 1922 foretatte lønnsnedsettelse av 4.7 pct. Overenskomsten for 1923 er prolongert.
÷ 120 ÷ 144	—	13 268	48	48	25-50-100	25-50-100	8	8	ja	ja	nei	Reduksjonen består i den ved oktoberreguleringen i 1922 foretatte lønnsnedsettelse av 4.7 pct. De således fremkomne lønnsatser i overenskomsten for 1923 gitt et tillegg av 10-15 pct.
÷ 240	—	33 600	48	48	25-50-100	25-50-100	6	6	ja	ja	nei	
+ 440 + 264	67 760	—	48	48	25-50-100	25-50-100	12	12	ja	ja	nei	
—	—	—	48	48	—	50	—	6-14	ja	nei	nei	
÷ 240	—	10 080	48	48	25-50-100	25-50-100	6	6	ja	ja	nei	

Konflikter 1923.

Avd.-nr.	Avdelingens navn	Bedriftens navn	Arbeidet nedlagt	Arbeidet opplatt	Antall under-støttede	Tapte arbeidsdager
203	Vågenes arbeiderforening	Hovdenak stoffabrik	fra 1922	9-3	26	1 482
412	Brødremoens grusarbeiderforening	Brødremoens grustak	8-2	17-3	5	315
55	Langøens fagforening	Statens grustak	14-3	29-3	6	246
57	Slemmestad arbeiderforening	Langøens kalkstensbrud	14-3	11-4	111	2 109
32	Lier cementarbeiderforening	Chr. Portland cementfabrik	14-3	11-4	246	4 674
404	Lier anlegg-, brygge- og pakkhusarb.f.	Cementfabrikken "Norge"	14-3	1-5	51	1 886
376	Gjelebak arbeiderforening	—	14-3	1-5	35	1 260
171	Tysfjord arbeidsmandsforening	—	14-3	1-5	87	3 132
24	Sundøkkens arbeiderforening	Nordland portl. cementfabrik	23-6	16-7	113	2 038
60	Lysaker	Norsk elektrisk metalindustri	9-6	26-8	54	3 564
116	Græsvik kem. fabriks arbeiderforening	Lysaker kem. fabrikk	21-6	26-11	18	2 394
121	Nedre Ekers fagforening	Græsvik kem. fabrikk	31-3	16-7	100	8 900
284	Porselønsarbeidernes forening	Den norske galoge- og gummifabrik	20-7	8-9	70	2 940
268	Ørens fabrikarbeiderforening	Aasen og Mjøndalens kalkfabrik	29-8	16-1-24	6	726
379	Trængerøid & Risnæs arbeiderforening	Norsk teknisk porseløns A/S, Fr.stad	27-7	5-10	45	2 615
499	Norsk gumi- og kabelarbeiderforening	Titan & Co., Fr.stad	4-9	28-11	41	2 911
44	Grubernes arbeidsmandsforening	Risnæs kalkbrud	18-8	27-11	24	2 016
179	Nordens Klippe	Skandinavisk kabel- og gummifabrik	9-8	30-11	46	4 416
43	Trondhjem	A/S Sydvaranger	11-8	17-9	47	1 410
46	Solbergelvens teglverksarbeiderforening	—	29-5	17-9	149	4 470
92	Murararbeidernes forening, Ålesund	Spørck & Co.	9-7	26-6	8	192
144	Solbergfossens arbeidsmandsforening	Teglverkene, Nedre Eiker	9-8	26-11	13	1 548
188	Hønefoss sten-, jord- og cementarb.f.	Murmester Kleppe	17-4	30-8	2	36
209	Arb.mændenes forening, Lillehammer	Solbergfossanlegget	4-7	18-6	4	184
265	Svelvik sand- og cementarb.forening	Ådals tresliperis anlegg	16-6	11-8	82	984
347	Arbeidskvindernes forening, Stenkjær	Lillehammer cementvarefabrik	7-7	4-11	5	510
487	Follafoss anlagsarbeiderforening	Svelvik cementvarefabrik	27-2	26-2	9	189
94	Kr.a. chokolade- og kontakarb.forening	Stenkjær skoler (kommunen)	15-11	14-5	3	180
294	Tr.hjems chokolade- og kontakarb.f.	A/S Folla	19-2	3-1-24	3	114
128	Hommelvik arbeidsmandsforening	Chokoladefabrikkene, Kr.a.	13-10	4-3	1	12
		—	18-10	16-11	277	8 033
		Hommelvik bruk (sagbrukskonflikten)	18-9	17-11	131	3 799
			18-9	28-11	52	3 120
			5-7	pågår		
			11-8	«		
51	Forskjellige foreninger	Foldal gruber	18-9	28-11	4	240
82	Foldal grubearbeiderforening	— taugbanen	5-7	pågår	31	4 650
			11-8	«	12	1 416
		Tilsammen			1 920	78 801

Lockout.

11	Åsgården arbeiderforening	Nore kraftanlegg	1-3	4-4	30	750
156	Tunhøvd anlægsarbeiderforening	—	1-3	4-4	54	1 350
128	Hommelvik arbeidsmandsforening	Hommelvik bruk	27-1	7-4	54	3 024
388	Tistedalens tekstilarbeiderforening	Haldens bomuldsspinder	27-6	14-7	116	1 740
		Tilsammen			254	6 864

Sympatistreik.

21	Forskjellige foreninger	Papirindustrien	16-6	15-7	7	196
	Direkte medlemmer	—	16-6	15-7	1	28
	Kr.a og omegn jernbanearb.forening	Statens anlegg (Ljan—Holm)	1-3	14-3	6	84
		Tilsammen			14	308

	Antall under-støttede	Tapte arbeidsdager
Streik	1 920	78 801
Lockout	254	6 864
Sympatistreik	14	808
Tilsammen	2 188	85 973

